

**El traspàs per part del senyor de
Solivella de l'administració del
Tallat al monestir de Poblet:
Primer inventari del complex
(23 de maig de 1509)**

Josep Maria **Sans** i Travé

• **El traspàs per part del senyor de Solivella de l'administració del Tallat al monestir de Poblet: Primer inventari del complex (23 de maig de 1509)**

• Josep Maria **Sans i Travé**

• Acadèmic i director de l'Arxiu Nacional de Catalunya

• *jmsans@gencat.cat

• **Resum:** A través d'un inventari del 23 de maig de 1509 -confeccionat arran del traspàs de l'administració del Santuari del Tallat al Monestir de Poblet, ordenada pel rei Ferran II- s'analitza la tasca de promoció del complex duta a terme pel senyor de Solivella, Ramon Berenguer de Llorac, per encàrrec i amb la col·laboració econòmica dels monarques Joan II i Ferran II. Aquest darrer, acompanyat per la reina Isabel i el príncep Joan, el visitaren en plenes obres, el novembre de l'any 1493.

• **Paraules clau:** Tallat, Solivella, Monestir de Poblet, família Llorac.

L'actual santuari del Tallat.

El santuari de la Mare de Déu del Tallat està situat a l'antic municipi de Rocallaura, integrat avui en el de Vallbona de les Monges. Emplaçat en el cim que li dona nom (789 m), domina com un centinella els territoris que s'estenen als seus peus, l'Urgell a la banda septentrional, i la Conca de Barberà, a la meridional. La serra en fa precisament de partió geogràfica i administrativa.

El seu passat ha estat plegat d'alts i baixos i ple d'esdeveniments diversos fins a arribar a l'actualitat, la continuïtat del qual ha estat garantida des del primer de març de 2009 per la presència i residència permanent dels dos ermitans, els germans Jordi SenPau Garrabou i Antoni Cardós Cantillo, que tenen cura del complex i atenen amablement els visitants i devots de la Mare de Déu que s'hi arriben, sigui per venerar la santa imatge de la patrona, sigui per donar un cop d'ull al recinte restaurat.

Els precedents més antics. Un lloc estratègic d'interès militar.

La primera funció documentada del Tallat fou militar. Potser, però, no es pot descartar en èpoques prehistòriques la seva utilització com a santuari per part dels pobles ibèrics de la rodalia, atesa sobre tot la seva situació especialment enlairada i també la seva visibilitat per part dels territoris propers tant de la Conca de Barberà com de l'Urgell, si tenim present la preferència d'aquests pobles en venerar els seus déus en els cims enlairats i vistos des

de vastos territoris. Les obres, però, dutes a terme en diverses etapes històriques, responen a la seva utilització, damunt el cim on es troba el complex, no han deixat cap rastre arqueològic o en tot cas, no s'ha trobat, que confirmi aquesta hipòtesis.

Es dóna, però, en el Tallat un fet que cal valorar en la seva significació. Es tracta de la permanència en la seva utilització en diferents èpoques per part dels homes, gràcies principalment a la seva situació: el tenim documentat com a element estratègic en el període andalusí com a mínim fins al segle XI, com a base castral per a l'ocupació catalana de la Conca de Barberà a final del segle XI i a meitat del segle següent: es constata després la pèrdua progressiva del seu interès estratègic i militar; destaca l'adquisició de l'esperit religiós el 1354, quan uns veïns de Rocallaura es varen comprometre a edificar una església en honor de la Mare de Déu; probable minva de la devoció al llarg del primers tres quarts del segle XV i fins i tot la possible destrucció totalment o parcial de l'església amb motiu de la guerra civil catalana de 1462-1472; renaixement de la devoció, després del conflicte, promoguda l'any 1475 per Ramon Berenguer de Llorac, senyor de Solivella; suport del rei Joan II i del seu fill Ferran II el Catòlic a la constitució d'una casa de devoció i hospitalitat al cim del Tallat; administració de les obres de construcció per part del senyor de Solivella; després de la mort d'aquest darrer, l'assignació el 1509 de la gestió i administració de la casa al Monestir de Poblet; govern del Tallat per Poblet, -que hi creà un priorat-, durant 313 anys, fins que amb la primera exclaustació de 1822 fou abandonat pels monjos.

No hi ha dubte avui, que el topònim del Tallat és d'origen aràbic, tal com va proposar l'arabista Pere Balaña i Abadia¹, de manera que hem de rebutjar la possibilitat que indiqui un accident geogràfic del terreny, defensada en el seu nomen per Enric Moreu-Rey.² El topònim fou mantingut pels catalans que a la segona meitat del segle XI el denominaren en els documents com a «Taiat»/»Talat», sigui com a referència simplement geogràfica -d'una fita o termenal- o bé d'un castell.³ Malgrat que el 1079, en vistes a possibilitar l'ocupació catalana del pla de la Conca de Barberà, i concretament de l'Espluga de Francolí, hom projectés la construcció d'una fortalesa al cim del Tallat,⁴ no fou fins cap a la meitat del segle XII, quan la colonització efectiva de la comarca s'estava duent a terme, que es materialitzà la construcció d'una fortalesa.⁵ Conegut també, -precisament pel color especial de la pedra amb què estava bastit,- amb el nom de «Montblanc», el seu terme fou colonitzat vers el 1166 pel senyor de l'Espluga de Francolí Sobirana Ramon de Cervera, que el concedí a diversos repobladors.⁶

Progressivament el Tallat va anar perdent la funció «militar-estratègica», substituïda per la petita fortalesa que s'aixecà a Montblanquet, on radicava d'altra banda el nucli poblacional dels colonitzadors.⁷ El Tallat passarà a ser simplement un topònim de referència dels termes veïns.

**El canvi substancial d'utilització:
la construcció d'una església ermitana (1354).**

El canvi substancial, però, es va donar al cap d'un segle i mig, quan el dia 5 de maig de 1354 divuit veïns de Rocallaura decidiren bastir una ermita en aquell cim, probablement en el lloc on anys abans havia ocupat la torre fortificada de defensa del territori.⁸

La decisió del parroquians rocallaurencs canvià profundament l'ús del Tallat, que passà de ser un lloc d'utilització militar, per bé que ja abandonada, a un altre d'utilització religiosa. Aquest nou ús el mantindria sempre en l'esdevenidor, i és el que té avui dia, després de la restauració del vell santuari per obra de mossèn Francesc Benet a partir de 1975, amb la col·laboració de l'Associació dels amics del Tallat, que ha culminat amb l'establiment dels dos germans ermitans que tenen cura del complex del santuari.

Desconeixem quant de temps va trigar la construcció de l'esglesiola al cim del Tallat, al límit més meridional del terme de Rocallaura, a tocar materialment amb el de Montblanquet. La precisió de l'aportació per part dels promotors –arcs, portalada, portes, dies de treball personal o diners-, així com la possibilitat de disposar fàcilment d'una part de la pedra necessària procedent dels enderrocs de les construccions anteriors que deuriem ser aprofitats, afavoririen, però, la seva relativament ràpida construcció, facilitada, per altra banda, probablement pel seu tamany reduït.

Que la seva presència ben aviat fou visible a les poblacions de la contrada, resta palesada per les donacions pietoses que al cap de poc temps els fidels li feren, com ho confirma el llegat de cinc sous que una tal Maria, de Forès, en atorgar el seu testament l'any 1372, féu a l'església de Santa Maria del puig del Tallat.⁹ Confirma, d'altra banda, l'interès de les autoritats eclesiàstiques i la devoció dels fidels de la contrada, el fet que per tal d'intensificar encara més la veneració l'arquebisbe de Tarragona Pere Sagarriga, en la visita canònica que el 18 de juny de 1414 féu a la parròquia de Sant Llorenç de Rocallaura, concedís diverses indulgències als fidels que visitessin l'esmentada esglesiola i preguessin davant la santa imatge.¹⁰

**La potenciació del caràcter religiós del Tallat al darrer quart del segle XV:
la tasca de Ramon Berenguer de Llorac, senyor de Solivella. La superació
dels primers problemes.**

L'actuació més important sobre el Tallat que possibilità una supervivència de molts anys fou l'any 1475, quan el monarca català Joan II concedí el privilegi perquè el senyor de Solivella Ramon Berenguer de Llorac, disposés els almoiners necessaris amb la finalitat que poguessin anar per tots els seus dominis per recaptar diners a l'objecte de destinar-los a la reconstrucció de l'antiga capella del Tallat i la seva ampliació.¹¹

Amb aquesta autorització reial començava l'administració del Tallat per

part dels Llorac, que s'allargaria fins a la mort de l'esmentat noble el 1509 i la seva assignació al monestir de Poblet.

No foren fàcils per a Ramon Berenguer de Llorac els trenta-quatre anys d'administració del Tallat, sinó que molt sovint hagué de superar enveges i incomprendiments i sobretot les pretensions de Poblet, atès que la casa s'estava bastint a l'extrem, però dins els seus límits, del terme de Montblanquet, -de senyoria dels monjos-, a tocar amb el de Rocallaura, on els divuit feligresos de la parròquia s'havien obligat a construir el 1354 la primitiva capella dedicada a la Mare de Déu. Rocallaura, de la seva banda, era senyoria del monestir de Vallbona.

El primer entrebanc que hagué de superar el Llorac el presentà, però, el rector de Rocallaura. Aquest sacerdot amb l'assignació per part del rei en favor del comissionat per tirar endavant les obres veia com se li lesionaven els seus drets, atès que un estrany i laic s'introduïa dins la seva jurisdicció eclesiàstica, ja que l'antiga capella bastida el segle XIV es trobava situada dins els límits territorials de la parròquia de Sant Llorenç de Rocallaura, i la possible construcció del nou complex -després de l'acord que varen subscriure el 24 d'octubre de 1475 els monestirs de Vallbona i Poblet, que assignava al terme de Montblanquet la possible ampliació per occident de la capella existent¹², estaria situada dins el terme de la parròquia de Montblanquet, sufragània de la de Rocallaura. Per una raó o altra a l'esmentat rector li pertanyien uns drets que eren obviats o minvats pel privilegi d'administració de les almoines concedit per Joan II a Ramon Berenguer de Llorac.

El senyor de Solivella estava decidit a tirar endavant el seu projecte del cim del Tallat, promocionat pel monarca, i també a superar totes les dificultats que sorgissin per a la consecució del seu objectiu. Per això, per tallar les pretensions del rector de Rocallaura, no trobà millor solució que arribar a un acord econòmic amb l'eclesiàstic que posés fi perpètuament a les seves reivindicacions, ni que això comportés una petita minva dels diners destinats a sufragar les obres de la capella i casa del Tallat.

Per aconseguir la signatura de la corresponent concòrdia, Ramon Berenguer de Llorac es valgué de la col·laboració de «persones notables» perquè convencessin el rector de la necessitat de deixar les «coses clares» i que, així mateix, la seva «recompensa econòmica» era justa i equitativa.

El 16 de desembre de 1481 les dues parts, el rector de Rocallaura, mossèn Maties Fabregat, i l'administrador del Tallat, Ramon Berenguer de Llorac, signaven una concòrdia, en base de la qual per la renúncia dels drets parroquials a l'església eremitana i al complex de la casa del Tallat per part del rector de Rocallaura, aquest i els seus successors en el càrrec eclesiàstic rebrien en compensació cada any, el dia vuit de setembre, de l'administrador de l'esmentada capella i casa 50 sous.¹³ Per donar major suport jurídic i perquè l'acord fos respectat en l'esdevenidor, al cap de dos anys, el 14 de desembre de 1483, l'arquebisbe de Tarragona, el patriarca Pere d'Urrea, confirmava l'esmentat pacte tot obligant als futurs rectors que s'atenguessin als termes fixats en el

document.¹⁴ La importància d'aquest acord així com el decret de l'arquebisbe per al futur de la casa i la seva especial conservació ho confirma el fet que ambdòs apareguin enregistrats en l'inventari com els documents de més relleu del complex i que per aquesta raó es trobessin guardats al lloc més noble de la fortalesa santuari, a l'anomenada «cambra del rei».

La superació per part de Ramon Berenguer de Llorac de les pretensions de Poblet sobre el complex del Tallat.

Més difícil li resultà a Ramon Berenguer de Llorac neutralitzar les pretensions del monestir de Poblet, que a mesura que ploviien les almoines i s'anava materialitzant la construcció del complex, es mostrava més interessat en aconseguir l'administració. D'altra banda, sembla que potser des dels inicis de la reconstrucció de la primitiva capella o des que les noves construccions ho possibilitaren, hi residia un monjo de Poblet, segons la tradició del monestir,¹⁵ per bé que no demostrada documentalment.¹⁶ El que sembla evident és que un tal «fra Joan», al qual l'inventari assigna una cambra, hauria de designar un monjo pobletà que servia, juntament amb els altres tres preveres, -als que corresponien «la cambra del vicari», la «cambra de l'altro vicari», i «la cambra de mossèn Bellisén»- el complex. La presència, doncs, del cistercenc, representava un peu mantingut per Poblet en el complex devocional i hospitalari mentre s'estava construint, i un element també de vigilància de les obres que s'hi estaven duent a terme.

Davant d'aquesta situació el cenobi cistercenc no dubtà en adreçar-se al monarca perquè suspengués el senyor de Solivella en l'administració del Tallat. Per a donar més força a la seva petició cercà el suport del monestir germà de Santa Maria de Vallbona.¹⁷ Els prelats d'ambdós monestirs, consegüentment, sol·licitaren a Ferran II el cessament del Llorac en l'esmentada administració, de manera que el monarca, atesa la categoria dels sol·licitants, els féu cas i suspengué el senyor de Solivella de l'administració del complex del Tallat.¹⁸ El 31 de desembre de 1481 el notari de Verdú, Antoni Solís, es presentava a Solivella i personat en el castell requeria el Llorac per comunicar-li, a través de la lectura de la corresponent carta de Ferran II, el seu cessament.¹⁹

Ramon Berenguer de Llorac s'adonà tot seguit que darrere d'aquella actuació hi havia el monestir de Poblet, que estava especialment interessat en aconseguir el govern i administració de la casa del Tallat. Si més no, per les possibilitats ramaderes que li oferia el sector muntanyenc, com ho prova que al cap pocs anys d'haver-se'n possessionat el cenobi ja hi tenia un ramat de 1.050 cabres.²⁰

El Llorac, tot i que sabia que s'enfrontava amb les pretensions d'un adversari molt potent i de gran influència a la cort, i específicament en la persona del monarca, no dubtà en oposar-se amb els mitjans de què disposava a la pretensió dels monjos. La manera més fàcil de solucionar el problema fou

entrevistar-se amb el monarca i explicar-li la situació del projecte no feia massa temps engegat, però amb resultats extraordinaris. El noble va convèncer el monarca, de manera que aquest es va desdir de l'ordre anterior i, no només va confirmar la gestió de les obres al Llorac, sinó que es va comprometre a assignar 4.000 sous anuals per a la continuació de la construcció de la casa del Tallat.²¹

Amb els diners procedents de les almoines i sobre tot de l'assignació econòmica anual de la corona, l'administrador del Tallat va poder refer la primitiva església bastida a partir de 1354 pels feligresos de Rocallaura i va continuar l'obra del gran complex annex.

Per palesar l'excel·lent gestió dels cabals a la seva disposició, Ramon Berenguer de Llorac convidà el monarca a visitar, quan les obres estaven molt avançades, la casa del Tallat. Entre els dies 12 i 18 de novembre de 1493, el rei Ferran II el Catòlic, la seva esposa la reina Isabel i el seu fill primogènit el príncep Joan, no només visitaren el Tallat sinó que fins i tot hi feren estada, segons recull la tradició del priorat pobletà.²²

Els sobirans catalans en aquest temps sojornaven a Barcelona, on a darreries d'abril de 1493 reberen, al monestir de jerònims de Sant Jeroni de la Murtra, Cristòfol Colom qui els hi comunicà oficialment la descoberta americana. Ferran i Isabel abandonaren la Ciutat Comtal el 6 de novembre per dirigir-se a Montserrat, on feren estada els dies sis i el set d'aquest mes. Al dia següent emprengueren camí cap al monestir de Poblet, on sojornaren, -després de passar per Igualada, Santa Coloma de Queralt, Sarral i l'Espluga de Francolí,- els dies 9, 10 i 11 de novembre.²³

Desconeixem on estigueren els monarques entre els dies dotze i dinou de novembre, dia aquest darrer en què consta que estaven ja a Saragossa.²⁴ Suposem que algun d'aquests dies el passaren al Tallat i que fins i tot hi feren nit els monarques i el seu fill primogènit el príncep Joan, juntament amb una part petita i selecta de la comitiva reial. El gros de la qual es mantingué al monestir, que hagué de parir 118 llits, distribuïts en les diverses estances.²⁵ Aquesta disposició era impossible d'assolir en aquells moments a la casa del Tallat.

A banda de la tradició secular que enregistren gairebé tots els autors que han tractat del santuari del Tallat,²⁶ dos elements confirmen abastament la nostra tesi: el primer, l'afirmació del rei, quan el dinou de febrer de 1496, estant a Tortosa, escrivia una carta al seu tresorer on deia «no fa massa temps que vàrem inspeccionar les obres i la construcció de la casa i església del Tallat».²⁷ I el segon, la constància que restà de la visita en les principals estances de la casa que prengueren el nom dels il·lustres estadants: Cambra del rei, Cambra de la reina i Cambra del príncep.

Cal suposar, sense que es pugui afirmar categòricament perquè no ho hem trobat documentat, que la comitiva reial, a instàncies de l'amfitrió, fes estada, probablement per dinar, al castell de Solivella, per fer honor a la invitació de l'il·lustre administrador del Tallat. I que d'aquí la comitiva, entre

els membres de la qual, s'hi comptava el senyor de Solivella, s'adrecés cap al Tallat.

D'aquesta visita reial n'han restat dues versions absolutament contràries, una dels monjos de Poblet, -que va recollir l'eminent historiador d'aquest monestir del segle XVIII, pare Jaume Finestres en la seva colossal i ben documentada *Historia del Real Monasterio de Poblet*, i que han seguit gairebé tots els historiadors d'aquest cenobi, llevat del pare Agustí Altisent, que en la seva *Història de Poblet*, publicada en la seva primera edició l'any 1974, simplement manifesta que les obres dutes a terme pel Llorac «donaren un resultat que no va satisfer el Rei Catòlic.²⁸ La versió monàstica ridiculitza l'actuació del senyor de Solivella com a administrador del Tallat i enregistra el retret del monarca perquè no havia fet bastir un estatge digne de la Mare de Déu, malgrat que s'hagués assignat una quantitat important de diners amb aquesta finalitat.²⁹

Al monestir corria, doncs, aquesta versió recollida fins i tot pel pare Finestres, que si bé generalment justifica les seves afirmacions amb el corresponent suport documental, per a aquesta referència no ho fa, circumstància que fa dubtar de la seva veracitat. Diu així el monjo historiador:

«El rey don Fernando el Católico ... enterado de los contínuos milagros con que favorecía a sus devotos esta sagrada imagen y de la estrechez de una casa y capilla mandó al referido Ramon de Llorac que, no obstante que el santuario está en la jurisdicción de Poblet, se tenía por primer inventor de la prodigiosa imagen, que de sus rentas reales le fabricase una casa y capilla correspondientes a la grandeza de su majestad y fuese hospicio digno de la más soberana Reina. Y aunque con esto se mejoró notablemente la casa y capilla, mas no tanto como el rey deseaba; pues dicen que habiéndolo visto el rey por sus ojos, se lo riñó al Llorac, diciéndole que en vez de un palacio había hecho labrar una humilde y pequeña choza».³⁰

No cal gaire imaginació per percebre un xic exagerada la narració del pare Finestres, més interessat en aquest episodi en justificar les trifulgues del seu monestir per aconseguir l'administració del santuari que en enregistrar objectivament els esdeveniments. Potser també simplement recollí la tradició que s'anà forjant al si de la seva comunitat. Potser també per justificar fins i tot la seva narració històrica utilitzà l'expressió «dicen» en lloc de fer una afirmació categòrica, com acostumava fer a la seva obra quan es basava en documents originals.

L'altra versió oposada, que és la més històrica, la recull una carta que el monarca adreçà, mentre es trobava a Tortosa, el dia dinou de febrer de 1496, al seu tresorer, que en relació de les obres que s'estaven duent a terme al Tallat deia:

«... fa poc temps que varem inspeccionar les obres i la construcció de la casa i església del Tallat, dirigides amb molt d'enginy i magnificència per Ramon Berenguer de Llorac, de manera que és realment admirable com amb tan pocs diners es facin obres tan importants».

Entre l'escrit «interessat» del pare Finestres, monjo de Poblet, que escriu al cap de dos segles i mig dels fets, i que gairebé dubtant fins i tot de l'episodi utilitzà el mot «*dicen*», i les paraules categòriques i coetànies als esdeveniments del rei Ferran II, m'inclino a creure més les del sobirà perquè de ben segur que s'adaptaven més a la veritat. No puc pensar, d'altra banda, que el noble Ramon Berenguer de Llorac, -el pare del qual havia tingut una responsabilitat important a la cort reial i, per tant, havia viscut a la capital del Principat i s'havia relacionat amb el bo i millor de Barcelona, i probablement també el seu fill- fos una persona mancada de gust i que tingués la gosadia d'invitar a visitar a qui subvencionava l'obra si aquesta no era de la bellesa, monumentalitat, elegància i gust del promotor.

Una nova dificultat de Ramon Berenguer de Llorac: el retiment de comptes amb la tresoreria reial.

El problema, però, més greu que hagué de superar l'administrador del Tallat fou motivat per la tresoreria reial. El mestre racional, Guillem Sánchez, que per manament del monarca, cada any passava 4.000 sous al Llorac per destinar-los a l'obra del Tallat, volia tenir coneixement detallat de com es gastaven aquests diners.³¹ Com que Ramon Berenguer de Llorac no havia passat mai comptes amb la tresoreria i, per tant, en aquesta oficina de la Cort no hi constaven, tal com sí s'acostumava a fer, els detalls de les despeses, el seu responsable el 20 de febrer de 1495 cità l'administrador del Tallat a comparèixer dins el termini de vint dies davant seu o del seu lloctinent a l'oficina de Barcelona, personalment o per mitjà de procurador, per tal de retre comptes de les quantitats que havia rebut i que li havien estat trameses per manament del rei i com havien estat esmerçades. A més, des de l'oficina se li demanava també que aportés per a la seva supervisió les èpoques, albarans i altres documents justificatius de la despesa. Finalment, el tresorer amenaçava l'administrador que en cas de no presentar-se en el termini fixat o no complir amb el que se li manava se l'imposaria la pena de 200 morabatins, que si no els pagava se li confiscarien les seves propietats per l'esmentat valor. Per últim, l'assabentava que la carta li era tramesa per mitjà del porter reial Antoni Lloret, enviat a la contrada per resoldre altres afers de la Cúria del rei.³²

El porter reial no arribà a Solivella fins el dia dos d'abril, de manera que era impossible complir el termini de vint dies fixat a la carta del tresorer i que acabava el 12 de març. Aquesta circumstància relativa al lliurament de la missiva el dos d'abril es va fer constar al peu de l'enregistrament de la carta a l'oficina de la tresoreria probablement per poder justificar després la no compareixença de Ramon Berenguer de Llorac a la data fixada. Aquesta mateixa nota diu que el porter en arribar el dos d'abril a Solivella va trobar el noble a la plaça de la població, davant la carnisseria, al «qual li va donar allí mateix la carta, que va llegir, mentre ell -el porter hi era present-».³³

La comunicació del tresorer va sorprendre moltíssim el senyor de Solivella pel seu contingut i to, i sobretot pels seus termes radicals i durs utilitzats, així com també per les amenaces. És molt possible que el Llorac, amb les ganes d'acabar el més aviat l'obra del Tallat, no fos especialment curós ni rigorós en la comptabilitat, malgrat els excel·lents resultats aconseguits, com va reconèixer després de la visita el monarca. La sorpresa del Llorac deuria ser més gran quan pensava en els esforços que ell mateix havia dedicat a aquella obra, per a la qual no havia regatejat ni esforços ni temps ni probablement diners personals, tot i que malgrat no podia aportar tota la documentació sobre les obres exigida pel tresorer.

El Llorac va fer front a l'atzucac que se li presentava de manera raonada. Primer que res, va demanar a l'oficina de la Cancelleria reial un ajornament de la seva presentació personal i dels documents sol·licitats.³⁴ El noble aconseguí una pròrroga fins al set de juny. És probable que l'administrador amb el mes i mig que se li concedí de coll anés aplegant els documents justificatius de la seva gestió de les obres de la casa del Tallat, tot i que cal pensar que el Llorac trobà serioses dificultats per reunir tots els documents que se li exigien, per bé que degué poder aplegar els més importants i significatius. Potser degut a aquesta causa, en lloc de presentar-se davant l'oficial reial, el Llorac preferí anar a trobar al monarca i justificar davant el rei la seva gestió.

Ferran II, però, per aquesta època es trobava lluny de Catalunya, al regne de Castella, primer a Madrid, on havia sojornat des de finals de 1494 fins a finals de maig de l'any següent, per passar els mesos de juny, juliol i agost a Valladolid i Burgos.³⁵ De tornada cap a Catalunya, a finals d'agost es trobava ja en terra aragonesa, on visità diverses ciutats i viles d'aquest regne, fins que el vuit de desembre arribava a Tortosa.³⁶ Des d'on al cap de quatre dies féu un petit recorregut pel Maestrat, residint a Sant Mateu des del 14 de desembre de 1495 fins el dia 3 de gener de 1496. L'endemà tornava a ser a Tortosa, on va romandre fins el dia set d'abril.³⁷

És probable que aprofitant la segona estada a Tortosa –molt més llarga que els quatre dies primers del mes de desembre–, el Llorac aconseguís una audiència amb el monarca, al qual va poder exposar el problema sorgit amb el seu tresorer. El noble deuria recordar al sobirà la seva darrera visita al complex del Tallat i la bona impressió que les obres li havien proporcionat atès que s'havia aconseguit bastir un edifici majestuós amb un cost econòmic molt baix, fruit de l'excel·lent gestió de l'administrador. I demanà al monarca el més important, que anul·lés la disposició de l'oficial de la Cancelleria de Barcelona, de manera que ni el Llorac ni els seus successors no fossin amoïnats per raó de l'administració de la casa del Tallat. El rei, coneixedor dels esforços i dedicació del senyor de Solivella en l'obra del Tallat i del seu excel·lent resultat, va acceptar les al·legacions presentades i es comprometé a solucionar favorablement la qüestió.³⁸

El dinou de febrer es datava la carta que el secretari personal del sobirà Joan Coloma adreçava al tresorer Guillem Sánchez revocant la citació que havia

fet a Ramon Berenguer de Llorac. Argumentava la revocació per la necessitat de continuar les obres tal com s'estaven fent, atès que el monarca tenia una especial devoció sota aquella advocació de la Mare de Déu; la visita personal del rei a la casa del Tallat, on va poder contemplar personalment com s'esmerçaven els diners que hi aportava la corona; i tercer, el bon concepte que el sobirà tenia de Ramon Berenguer de Llorac com a administrador de les obres del santuari. Al respecte afegia el monarca que havia estat ell qui havia encomanat la direcció de les obres al senyor de Solivella, el qual havia acceptat a precís d'ell i amb la condició de no haver de retre comptes ni al rei ni a cap altra persona. Conseqüentment, es manava a l'oficial reial que no exigís els comptes al Llorac ni als seus successors per raó de l'esmentada administració i que cancel·lés qualsevol citació que per aquesta causa hagués pogut fer. Una còpia d'aquesta carta fou lliurada també a Ramon Berenguer de Llorac.³⁹ El sis de novembre de 1496, al registre corresponent del mestre racional de la Cancelleria reial de Barcelona era cancel·lada oficialment la citació a Ramon Berenguer de Llorac, d'acord amb els termes continguts en la missiva reial.⁴⁰

Amb aquest document a la mà el senyor de Solivella va apaivagar els ànims de tots aquells que havien maquinat contra la seva persona i havien posat en dubte la seva honorabilitat i la bona administració dels cabals que rebia del monarca destinats a les obres de la casa del Tallat.

Abans de la seva mort, però, el senyor de Solivella hagué enfrontar-se una altra vegada amb la cobejança pel govern del Tallat per part del monestir cistercenc de la Conca. Poblet va intrigar un cop més per apoderar-se de l'administració de la casa i església del Tallat, decantant la voluntat del monarca vers la seva causa. Aquesta decisió s'enregistrava en una carta que Ferran II escriví el dia deu de febrer de 1505, des de la ciutat lleonesa de Toro, en què novament cessava Ramon Berenguer en l'administració del Tallat i la traspassava al cenobi.⁴¹

Tot i ser d'edat ja provector, el Llorac, de fusta de vell lluitador, tampoc en aquesta ocasió es va arronsar davant les pretensions d'un competidor de tanta influència en les àrees de poder com era el monestir. El noble es degué entrevistar amb el monarca, i altra vegada el va convèncer que el millor per a les obres era que continués ell gestionant-les. Sigui com sigui, Ramon Berenguer aconseguí proseguir administrant el Tallat fins a la seva mort.⁴²

Mort del promotor del Tallat Ramon Berenguer de Llorac: reconeixement del dret de sepultura a l'església del Tallat.

És probable –tampoc ho tenim documentat, però– que per aquesta època el vell Llorac en compensació de tots els afanys, temps i preocupacions, i probablement també diners personals, esmerçats al Tallat sol·licités i obtingués de les autoritats eclesiàstiques el dret de sepultura a la seva església. I també

és probable que tingués una cura especial de mantenir la gestió del complex de per vida per tal d'evitar possibles conflictes que poguessin sorgir a l'hora de fer efectiva la seva sepultura si les claus de la casa estaven en mans d'altri, fos el monestir de Poblet o fos una altra persona física o un altre organisme, fos religiós o laic.

Al cap de pocs anys, probablement a començament de 1509, finava el vell Llorac. El seu fill i hereu, don Lluís de Llorac, assumí les responsabilitats encomanades pel seu pare, i entre d'elles, la de continuar administrant el complex del Tallat i bastir la sepultura que havia d'albergar les seves despulles mortals. Aquesta darrera comesa la pogué dur a terme sense especials dificultats perquè el seu pare ja havia preparat tots els punts que la poguessin facilitar. I com els grans nobles de l'entorn que s'inhumaven en els seus sepulcres familiars dels cenobis cistercencs de Poblet, Santes Creus, Vallbona i Vallsanta, Ramon Berenguer de Llorac pogué disposar de la seva sepultura al terra de l'església gòtica la construcció de la qual havia dirigit com l'element més estimat al cim que domina la carena del Tallat.⁴³

Ben poc li va durar a don Lluís de Llorac l'encàrrec de continuar les obres de construcció, per bé que a punt d'acabar, del complex devocional i d'hospitalitat que havia endegat el seu pare. El monestir de la Conca va creure que era el moment, eliminat el destorb que representava el vell senyor de Solivella, d'aconseguir l'administració del Tallat, que des de feia anys tant havia desitjat. Poblet aquesta vegada no ho tingué gens difícil: comunicà amb prestesa el decés del noble al monarca i es materialitzà el pla que probablement ja havien pactat el rei i el monestir, que implicava el cessament de l'anterior administrador i la designació per a aquesta funció del monestir de Poblet.

Cessament de don Lluís de Llorac com a administrador del Tallat i assignació del govern del complex al Monestir de Poblet.

El pla es va materialitzar en sengles cartes que, datades a Valladolid el dia vint d'abril de 1509, el monarca adreçava, primer, a l'abat, fra Domènec Porta, i a la comunitat de Poblet, i una segona dirigida a don Lluís de Llorac, senyor de Solivella.

A la primera el rei Ferran informava a l'abat i monjos cistercencs que, atès que havia finat Ramon Berenguer de Llorac, a qui havia encomanat l'administració de la casa del Tallat, els confiava temporalment l'administració, govern i direcció, mentre decidia com havia de quedar definitivament aquella institució.⁴⁴ Així mateix, pregava als destinataris de la missiva perquè prenguessin inventari de totes les coses, tant les joies com els ornaments, or i argent, que es trobessin a la vella capella i a la nova església i també de tot el mobiliari de la casa. El rei els comunicava també que s'adreçava a don Lluís de Llorac, senyor de Solivella i hereu de l'anterior administrador del Tallat, manant-li que els hi lliurés les claus i tots els béns que hi havia dins el complex del santuari

i casa. Per últim, el monarca pregava als monjos que en assumir el govern del Tallat curessin de fer celebrar els oficis divins en la dita església i de mantenir, i fins i tot augmentar, la devoció dels fidels de la contrada a la Mare de Déu i expressar, tal com s'havia fet fins aleshores, l'hospitalitat vers els pelegrins, devots i transitants d'aquell lloc.

A la segona carta, adreçada a don Lluís de Llorac, el Catòlic comunicava a aquest, que mentre no determinés una altra cosa encomanava la direcció i govern, que fins a la seva mort havia tingut el seu pare per voluntat del monarca, al monestir de Poblet, a l'abat i monjos del qual ja havia comunicat la seva decisió.⁴⁵ Finalment, manava a don Lluís que a requeriment del monestir els hi lliurés les claus de la casa, així com les joies, ornaments, argent i or i totes les altres coses conservades dins l'edifici, i en fes elaborar inventari per notari públic.

Al cap de pocs dies arribaren als respectius destinataris les missives que havien sortit de la Cancelleria reial, amb la particularitat que una còpia de la dirigida al senyor de Solivella s'havia fet arribar també a Poblet.

Com que Ferran II havia pregat a don Lluís de Llorac que no ajornés el que se li manava -«no hagáis lo contrario ni lo dilatéis»-, li havia posat a la carta-, ben aviat després de rebre les sengles cartes del monarca, les dues parts s'avingueren per complir el manament reial, de manera que acordaren materialitzar el traspàs de l'administració el 23 de maig.

Finalment el monestir cistercenc havia aconseguit l'objectiu cobejat més de trenta anys gràcies al traspàs del promotor del Tallat Ramon Berenguer de Llorac i a la voluntat del monarca. És cert que li havia costat molt assolir l'objectiu, que en les dues vegades anteriors havia estat a punt d'aconseguir-ho, però que la força i convicció del Llorac ho havia desbaratat i impedit. A partir del 23 de maig de 1509 fins el 1822, durant 313 anys, els cistercencs dirigiran amb especial atenció, cura i dedicació el complex del Tallat, on hi crearan per vincular-lo més al monestir, un priorat, sota la direcció d'un monjo amb el títol específic de prior del Tallat.⁴⁶ Els monjos aconseguiran crear al cim del Tallat amb tota la seva plenitud aquella institució que el pietós senyor de Solivella, Ramon Berenguer de Llorac, havia somiat l'any 1475 en promoure, al cim de la muntanya que albirava a la llunyania des del seu castell solivellenc, la construcció d'un bell casal en honor de la Mare de Déu.

L'acte del traspàs de l'administració en favor de Poblet tingué una solemnitat especial i es dugué a terme, tal com hem reiterat, el dia 23 de maig de 1509.

Hi assistiren els dos implicats, els representants de la comunitat de Poblet i don Lluís de Llorac. Els primers representats per l'abat Domènec Porta i pels dos procuradors que el monestir havia elegit dos dies abans a la sala capitular, és a dir, fra Pere de Vius i fra Cristòfol Tol. La part del senyor de Solivella estava representada per don Lluís i pels dos sacerdots que aquest noble havia establert a la casa, mossèn Antoni Peyrona i mossèn Antoni Garí, que actuaren també de testimonis. A més, hi fou present el notari públic de Montblanc, Gaspar Toda.

Eren les nou hores del matí del dia 23 de maig, quan tots els esmentats es reuniren a l'església del Tallat per iniciar la cerimònia del traspàs de l'administració. Després de les salutacions de rigor, el procurador de Poblet fra Pere de Vius lliurà les dues cartes del monarca al notari perquè procedís a la seva lectura íntegra i en veu alta a don Lluís de Llorac. En acabat, el fedatari les lliurà al noble per si les volia revisar, mentre el procurador de Poblet el requeria per tal que dugués a terme el que s'hi manava. Don Lluís manifestà que la seva voluntat estava prompta i disposada a complir al peu de la lletra els manaments reials.

Seguidament el procurador, en nom del monestir, demanà a don Lluís que li lliurés les claus de la casa i la seva possessió, amb les coses de tot tipus que hi eren contingudes. El noble agafà per la mà dreta el monjo procurador i amb la comitiva sortiren de la casa per la porta principal de ponent. Quan els assistents hagueren eixit, don Lluís tancà la porta i lliurà després, en senyal de traspàs de l'administració i de la possessió, les claus del complex a fra Pere de Vius. Aquest, en nom de Poblet, obrí les portes com a nou responsable del govern i administració del santuari, entrant novament tots els presents dins el complex. Per complir el manament del monarca, tant el donant com el receptor de la casa, sol·licitaren al notari que confeccionés una relació de les joies, objectes litúrgics i ornamentals que es trobaven a la capella i església, així com també del mobiliari existent en els diversos edificis.

La confecció de l'inventari de les joies, objectes litúrgics i mobiliari del santuari i casa del Tallat.

Tot seguit a la part descrita de la cerimònia del traspàs del govern i administració del santuari i casa del Tallat, el notari montblanquí Gaspar Toda començà la tasca d'elaboració de l'inventari de les joies, objectes litúrgics i mobiliari de l'església i la casa. Gràcies precisament a aquest instrument notarial coneixem el resultat de la bona gestió de Ramon Berenguer de Llorac a la casa del Tallat al llarg dels trenta-quatre anys que l'administrà.

Aquest inventari està copiat en un pergamí procedent del monestir de Poblet que actualment es conserva a l'*Archivo Histórico Nacional*, de Madrid.⁴⁷ No es tracta del document original que elaborà l'esmentat notari, sinó d'una còpia autèntica que fra Pere Boqués, monjo del monestir i procurador de la comunitat, va demanar al responsable de la notaria de Montblanc i que, per mort de Gaspar Toda, va autoritzar el notari montblanquí Pere Bellissén, seguint la forma i model del tipus de redacció utilitzat pel seu predecessor en l'oficina notarial. El nou instrument es va cloure el dia deu d'octubre de 1545.

Del 28 de maig de 1546, data l'altre inventari de què disposem de l'església i casa del Tallat, que es conserva actualment a l'Arxiu del monestir de Poblet,⁴⁸ publicat per fra Anselm Pujiula.⁴⁹ Es tracta d'una relació, -no d'un

instrument públic confeccionat per fedatari-, per a ús intern de la comunitat i que deuria ser elaborat pel prior del Tallat, probablement a petició de l'abat de Poblet, sigui per saber la situació de la casa, o potser davant la possible visita de l'abat, el pare Gabriel Forès, tal com suposa fra Anselm Pujula.⁵⁰ De fet, els dos inventaris tenen força similituds, de manera que no tenim cap dubte en afirmar que el segon es va fer tenint davant el primer, per bé que sense copiar-lo al peu de la lletra.

L'obra realitzada al Tallat per Ramon Berenguer de Llorac

Els esforços, afanys i atencions del senyor de Solivella culminaren amb la consolidació i reformat de l'esglésiola que feia més d'un segle havien bastit els divuit parroquians de Rocallaura en honor de la Mare de Déu. Aquesta tasca havia estat prioritària atès que havia justificat l'autorització del rei Joan II perquè es poguessin aplegar almoines pels seus dominis amb l'objectiu d'aplicar-les a la seva restauració i consolidació. A més, s'havia pràcticament acabat la casa del Tallat, el complex del santuari que disposava de les estances que en el seu conjunt li han configurat la seva fesomia típica i tradicional, atès que en la seva banda del migdia –que és la que reflexeix millor la seva silueta- ja s'hi havien obrat la planta soterrani i les dues plantes superiors així com també la planta baixa i la primera planta de la banda septentrional.

Les obres de la casa havien avançat molt durant la trentena d'anys i escaig d'administració dels Llorac, tot i que l'inventari enregistra l'existència de molts elements destinats a la seva continuació, com ara els cabirons, posts i alguns cairats que estaven dipositats a l'estable de l'entrada, o els mateixos elements, a més de guix cuit i pa en gleva, que hi havia sota la galeria, o les mil mitgeres de calç guardades en una botiga, o els elements decoratius de pedra picada que es trobaven a la «casa dels picapedrers», com ara tres creus de pedra amb els seus corresponents capitells, el conjunt de les armes reials amb els dos àngels que les sostenien, deu pilars amb les seves bases i capitells, semblants als de la galeria, un portal especialment bell que s'havia de col·locar a l'entrada de la sagristia. Això indica que a començament del segle XVI al complex, tot i estar molt avançat, s'hi estava treballant de valent.

El senyor de Solivella havia aconseguit durant el període de la seva gestió restaurar, consolidar i ampliar l'esglésiola que havien bastit, feia més d'un segle, els divuit veïns de Rocallaura, i que -probablement degut a la guerra civil que havia assolat el país en temps de Joan II i que arruïnà els camps d'aquestes contrades entre 1462 i 1472-, es deuria trobar en estat ruïnós i potser mig abandonada. Però, a més, el Llorac l'havia dotat del necessari per al culte, i fins i tot l'havia embellit amb el producte de la generositat d'alguns nobles i fidels devots de la Mare de Déu del Tallat. Cal destacar, per posar alguns exemples, que els Luna havien regalat per a aquest temple una magnífica creu d'argent, que pesava 224 unces, i que a l'una banda tenia un crucifix, mentre

a la contrària hi havia la Mare de Déu amb el seu Fill. Els bordons que en penjaven eren dels colors groc i verd. Aquests mateixos nobles havien regalat una custòdia d'argent que pesava 44 unces i tres quarts. Isabel d'Urrea, una altra noble d'alt llinatge, havia obsequiat aquesta capella amb un braç d'argent que contenia la relíquia de sant Onofre, que pesava unes 15 unces. Completaven els objectes litúrgics diversos calzes i patenes, dona-paus, canelles i canelobres, tot d'argent.

Al llarg d'aquests trenta i escaig d'anys, principalment, els devots de la Mare de Déu del Tallat i els afavorits pels seus «miracles», deixaren constància de la predilecció vers la Verge amb exvots de tota mena, des de les diverses llànties d'argent –com la que havien regalat els Rebolledo, que pesava 16 unces-, passant pels vint ulls d'argent, fins a les dues-centes empremtes rodones de la Mare de Déu, en forma de ral. A la cambra annexa a aquesta capella, que es feia servir com a sagristia, a més dels ornaments litúrgics, com ara casulles i dalmàtiques, estoles i maniples de diverses teles i colors, hi havia mantells de domàs i palis, i també caixes amb tovalloles, una de les quals portava brodades les armes dels Luna-Queralt.

L'estança nova més noble i més destacada de tot el complex i de nova construcció fou l'església d'estil gòtic, com la resta de l'edifici, que es bastí al seu interior. No hi ha cap dubte que si en alguna de les estances del complex s'hi esmerà especialment Ramon Berenguer de Llorac, aquesta fou l'església del santuari. Tot i que les seves dimensions eren més grans que l'esglesia bastida al segle XIV, l'expansió i la implantació de la devoció de la Mare de Déu als pobles de la rodalia propiciada pels monjos cistercencs, determinà que al cap de dos-cents cinquanta anys fos substituïda per un temple amb molta més capacitat per tal d'acollir adequadament els devots el nombre dels quals creixia extraordinàriament. Aquesta substitució motivà que l'antiga església gòtica fos reemplaçada per la nova d'estil barroc, alguns elements de la qual són encara perceptibles avui dia, després de les darreres restauracions dutes a terme per mossèn Francesc Benet amb la col·laboració dels «Amics del Tallat».

Si la capella ja destacava per la seva arquitectura, i a ben segur també per la ornamentació dels diversos elements escultòrics i motlures amb què s'adornaren els distints elements, complementaven la seva bellesa els objectes litúrgics i de culte que el senyor de Solivella havia aconseguit dels benefactors del santuari i casa. Hi destacava també el retaule daurat que presidia a la banda central la Mare de Déu, voltada de vuit quadres que representaven passatges històrics de la seva vida.

Hi havia a la dreta de l'altar major la imatge de Maria amb el seu Fill als braços, ambdues figures amb les seves corresponents diademes d'argent, que es deuria tractar de la titular del santuari i que és la que venerem encara a l'actualitat.⁵¹ A més de cobertors d'altar, en aquesta banda s'hi podien contemplar diverses presentalles dels devots, com ara rastres de paternòsters de corall, de perles i d'atzabeja negra, un collaret de grans d'argent i un Agnus

Dei d'argent. Damunt l'altar hi havia quatre canelobres de llautó i dos de grans de ferro al costat, diversos pal·lis i cobertors, un dels quals duia pintades les armes dels Cardona. Entre la resta de presentalles, com ara ciris i altres figures de cera, hi havia també en cera les imatges del fill i la filla del tresorer reial.

A l'esquerra de l'altar major el notari va enregistrar l'existència de tovalles, sobrepellissos per als escolans, un pal·li d'estopa on hi havia pintada la figura de la Mare de Déu. En aquesta banda, a més, s'hi guardaven tres missals, dels quals dos eren en pergamí –un segons l'orde del Cister i l'altre segons l'orde de Tarragona – i un tercer imprès a Roma, segons l'ordre romà. Completaven els llibres litúrgics un breviari vell en pergamí i un «llibre de glòries».

En aquesta banda de l'església s'hi trobava una caixeta destinada a recollir les almoines dels fidels i devots, que disposava de tres panys i claus per efectuar la seva obertura. Finalment en aquesta banda hi havia una campana –que suposem que era més gran que les simples «campanetes»- per «tocar a missa», segons enregistra el document.

A l'època la major part de les esglésies no disposaven de bancs per al fidels sinó que les naus dels temples eren exemptes de seients i els seus espais eren ocupats pels fidels que romanien drets durant el temps que duraven les funcions litúrgiques, si bé en determinats moments també s'agenollaven, com ara durant el cànon de la missa. Sobre tot per a rebre grups de pelegrins que en comitiva venien dels diversos pobles de la contrada o bé famílies integrades per diversos membres, l'església disposava d'un parell de bancs a la nau de l'església.

El temple disposava d'una mena de *nàrtex* o *pòrtic*, on a la banda dreta de la portalada hi penjaven uns grillons grossos i altres cinc més petits, una manilla de coll, un braguer, tot de ferro. En aquesta banda hi havia també una taula amb les armes del rei, que palesaven que havia estat un obsequi del rei Ferran.

A la banda dreta de la portalada hi havia un retaule amb les escultures de pedra, que era presidit per la imatge de la Verge amb el Jesús mort en els braços o falda, i una altra imatge de la Mare de Déu amb el Fill al braç.

A més, en aquest pòrtic hi havia encara altres imatges i pintures en tela de la Mare de Déu, entre les quals la Dolorosa i l'Anunciació. Un retaule de la Verge amb quatre santes, sense que les polseres fossin encara pintades. També un faristol per llegir l'epístola. Una taula amb ses petges de pi i sis cadires.

Igualment de destacables de la tasca de gestió del Llorac van ser les obres dutes a terme en el complex, que en el seu conjunt configuraren la fesomia i silueta tradicional del Tallat, perceptibles en certa manera encara avui dia. Al bell mig del pati central s'hi construï una enorme cisterna per garantir al llarg de l'any l'abastiment d'aigua per als habitants del santuari i els pelegrins i visitants, atès que, situat al cim del puig, no deuria ser fàcil trobar aigua

a poca profunditat en aquell sector de la serra, tot i que a la banda septentrional, a uns cinc-cents metres de la casa ja existia i era utilitzada l'anomenada «Font de la Llorda», coneguda després com a «Font de la Mare de Déu». ⁵² Amb una capacitat per a més de dos-cents mil litres, era de pedra picada, de planta quadrada, de 5,50 metres de costat i set metres d'alçària. Amb coberta de volta, era coronada per un bell brocal, bona part del qual encara es pot contemplar avui dia gràcies a la tasca de recollida dels diversos fragments duta a terme per mossèn Francesc Benet i haver-los disposat al seu lloc original. L'aigua de la pluja s'hi recollia procedent de les teulades a través de canalitzacions obrades a l'interior de les diverses parets de l'edifici.

Entrant a la casa, a la banda esquerra després de la portalada principal, estava situat l'estable, on hi havia dos ases, un de pèl negre i l'altre de pèl ros, a més de diversos cabirons i posts. Més endavant, després d'haver superat l'arc triomfal a través del qual s'accedia al pati central, a la banda dreta, la que donava al migdia i el pla de la Conca, a la planta baixa, a peu pla, s'hi havien bastit les seves estances més nobles, com eren la *Cambra del Rei*, la *Cambra de la Reina*, la *Cambra Major*, la *Cambra del Vicari* i la *Sala davant la cambra del Rei*. S'accedia a aquestes estances des de les diverses portes que s'obrien a la paret meridional del pati. Les portalades d'aquests accessos eren de bella factura, d'estil gòtic florit, i guarnides dels típics «angelets del Tallat» en les parts centrals de les seves llindes.

A la banda septentrional, entrant al pati a mà esquerra, paral·lela a la paret del nord, s'hi bastí a la planta baixa una arcada que sostenia una bellíssima galeria gòtica de set arcs, molt ben treballats, situada al primer pis. Ambdós elements anaren a parar i embelleixen avui dia el castell de Santa Florentina, de Canet de Mar, on foren utilitzats pel gran arquitecte Lluís Domènech i Montaner, tot convertint una antiga «casa forta» en un «palau gòtic català». ⁵³

A la planta baixa d'aquest part hi havia les estances anomenades *refetoret*, *cambra del rebost*, *el rebost* i *la cuina nova*. També en aquest sector hi havia la *cambra dels pobres*, destinada a hospedar els romeus i els mendicants, i la *cambra de Joan Alegre*, probablement un mosso de la casa.

S'havien bastit també les diverses estances del primer pis de l'edifici, al qual s'accedia a través d'una gran escala, en part encara subsistent, i que arrencava sota de la galeria, a l'angle nord-occidental del pati. Al primer pis d'aquesta banda, s'hi trobaven les anomenades *primera cambra de la galeria*, la *cambra del Príncep*, *el retret de la cambra del Príncep*, la *sala damunt l'església*, la *cambra del Vicari*, la cambra sobre la sagristia, la *cambra de Mossèn Bellissén*, la *cambra de fra Joan*, la *cambra sobre l'establia*, i la *cambra sobre l'escala*.

El 1509 el complex del Tallat, tot i que les obres estaven molt avançades, no s'havia acabat del tot i encara diversos picapedrers hi treballaven de valent. L'inventari enregistra que en l'estança que ocupaven aquests treballadors s'hi trobaven diversos elements constructius, com ara tres creus de pedra picada amb els seus capitells; les armes reials amb dos àngels que les sostenien,

un portal que s'havia fet per a la sagristia «molt bell», deu pilars amb les seves bases i capitells «així com stan les de la galeria» a més de «moltes altres peces de pedra de mollura que no-s poden scriure perquè seria proximitat».

A les estances habitades el Llorac havia disposat el mobiliari necessari per a ser utilitzades amb la comoditat que podia oferir la casa-santuari del Tallat. Òbviament on s'havia esmerçat més el noble solivellenc fou a les cambres reials i la del príncep, així com també a les ocupades pels sacerdots que havia establert a la casa. Les primeres per destinar-les a residència personal dels monarques i l'hereu de la corona durant la seva visita al santuari per inspeccionar les obres que s'hi estaven efectuant amb els diners que hi esmerçava Ferran II. A la *cambrà del Rei*, per exemple, l'inventari enregistra un llit, un matalàs de palla i dos de llana, els corresponents llençols i flassades, quatre vànoves, tovalloles, caixes per a roba, una cadira i una taula, entre d'altres objectes d'utilitat. A més, però, disposava d'un petit oratori dedicat a la Mare de Déu. A les parets hi havia penjats grans cortinatges on hi havia representades, entre d'altres escenes, les armes del monarca. La *cambrà de la Reina*, a més del llit i els seus corresponents elements, hi havia també un cortinatge de cinc peces on hi estaven representades les set virtuts i els set pecats capital. A la *cambrà del Príncep*, a més del mobiliari pertinent per al descans, hi havia un oratori de la Resurrecció, i uns cortinatges on hi estaven pintades les armes reials i altres motius. Les altres estances havien també estat ja dotades de tots els equipaments necessaris a les seves específiques funcions.

El senyor de Solivella havia previst un lloc per a descans de les seves despulles mortals en aquella església que hi havia dedicat tantes il·lusions i ofert tants d'esforços i que havien culminat amb aquella obra tan bella i esplèndida, digna dels diners que hi havia esmerçat, i estava encara esmerçant el monarca català. Era ben just que el Llorac cerqués un racó en aquell temple que havia aixecat amb tan de bon gust. La seva família no havia trobat encara una institució religiosa de prestigi a la contrada per fer-hi el seu panteó tradicional. Potser la seva categoria social no era digna de sepultura al monestir de Poblet, ni tampoc a Santes Creus, tot i que en el cinquè arcosoli de la galeria del Priorat del claustre major d'aquest darrer monestir hi hagués una urna molt humil i sense cap inscripció que contingués les despulles del seu pare Berenguer de Llorac.

És probable que Ramon Berenguer escollís el lloc de la seva sepultura al bell mig de la nau de l'església, al peu del presbiteri.⁵⁴ I que, després de mort, el seu fill Lluís fes complir els seus desitjos. El vas de la tomba amidava 0,86 metres d'amplària per 1,88 metres de llargària, i la seva profunditat era d'1,60 metres. El cobria una làpida de pedra del país que amidava dos metres de llargària per 1 metre d'amplària. Consta de dos rectangles rebaixats de 83 centímetres d'amplària per 81 de llargària. En cadascun d'ells hi ha esculpit dins una circumferència, voltada de setze arquets de mig punt que miren cap a l'exterior, un escut que afigura un llorer arrencat de soca-rel. A l'acabament

del tronc de l'esmentat llorer li surten dues branques laterals i una de central, que es ramifiquen en altres dues; petites boletes que representen el fruit de l'arbre s'alternen amb les fulles. Els dos emblemes, d'igual factura, representen l'escut heràldic dels Llorac.

Tot i que la làpida no té cap inscripció identificativa i que quan fou descobert el vas el 25 d'abril de 1985 durant els treballs de neteja i consolidació del santuari s'hi trobessin un esquelet sencer i les restes d'un altre, sota els enderrocs i guixots dipositats al seu damunt, sense cap ordre ni respecte, a través de recerques documentals vàrem poder assignar l'esquelet sencer a don Joan de Llorac i de Moxó, qui va testar a Barcelona el 26 d'abril de 1735. Deia així la part relativa a la seva sepultura:

«Elegesch la sepultura al meu cos fahedora en la església de Nostra Senyora del Tallat, en lo vas de mossèn Ramon Berenguer de Llorac, la qual ha d'ésser-me feta a coneguda de la dita charíssima muller mia y demás senyors marmessors, y per ella sia gastat lo necessari de mos béns».⁵⁵

El fill i hereu del «fundador» del Tallat don Lluís I de Llorac, com a successor del seu pare en l'administració del complex, deuria disposar dels permisos necessaris per materialitzar els seus desitjos i fer bastir la sepultura del seu progenitor en el lloc que havia escollit. Probablement a partir de Ramon Berenguer de Llorac aquesta família deuria disposar del privilegi d'enterrament en l'església del santuari ja que al cap de dos segles i quart, tal com acabem de dir, un descendent hi fou enterrat.⁵⁶

Lluís I de Llorac no va exercir el dret de sepultura al santuari del Tallat, sinó que probablement continuà la tradició familiar de deixar-se inhumar a l'església parroquial de Solivella, a la qual segur que ja s'hi havien inhumat alguns parents. No hem trobat el seu testament i, per consegüent, la nostra afirmació no pot ser categòrica. Diversament esdevé amb el seu fill i hereu Lluís II de Llorac, nét del fundador del Tallat. Don Lluís II, casat amb Violant Ortiz de Cabrera, el qual passava moltes temporades al poble, de manera que va continuar possiblement la tradició del seu pare d'inhumar-se a l'església parroquial del lloc. Alguns nobles de l'entorn havien fet també ben seu aquest costum, com ara els Cardona a Bellpuig, els Guimerà a Ciutadilla, els d'Albi a l'Albi. Alguns, fins i tot, dotaren aquests temples amb magnífics i artístics monuments funeraris. Com don Lluís II, qui féu construir una sepultura nova per a la família. I ho féu fer a la capella del Roser, que a partir d'aquest moment serà el seu panteó familiar. Havent fet aquest noble un primer testament davant el notari de Montblanc Pere Bellissén, trobant-se a Barcelona, tornà atorgar un segon testament el 5 d'agost de 1579 davant el notari públic de la ciutat Pere Fitor, tot anul·lant l'anterior.⁵⁷ Entre d'altres disposicions, s'hi enregistra aquesta:

Elegesch sepultura al meu cos fahedora en sglésia major del dit lloch de Solivella, en lo vas nou que yo de present fas fer y construir devant lo altar de Nostra Senyora del Roser de dita sglésia...⁵⁸

Al cap de pocs anys, el 27 de desembre de 1582 moria al castell de Solivella don Lluís II de Llorac i, tal com havia ordenat testamentàriament, era inhumat a la sepultura nova que havia fet construir a l'església parroquial del dit lloc. El seu fill Onofre Lluís de Llorac confirmava aquest detall al cap de deu anys en el seu testament, atorgat també a Barcelona el 31 d'octubre de 1592 davant el notari Miquel Vives.⁵⁹ Entre d'altres disposicions, establia el següent:

«Elegesch la sepultura al cors meu fahedora en la església parrochial del dit lloch de Solivella, en lo vas o carner en lo qual lo cors del dit quondam senyor Lluís de Llorac, pare meu, està sepultat, construït en la capella de Nostra Senyora del Roser de la dita església, lo qual carner fou contruït per lo quòndam pare meu.»⁶⁰

En general, tots els Llorac posteriors mantingueren la tradició d'inhumar-se a la capella mortuòria del Roser de l'església major de Solivella, tradició que després es continuà a l'església nova barroca.⁶¹ El darrer Llorac que tenim documentat com a inhumat a aquest temple fou Joan Antoni de Vilalba i de Llorac, fill de Ramon de Vilalba i de Fivaller i de Maria de Llorac, barons de Solivella, que morí a Pedralbes el 20 de juny de 1807, essent traslladat a Solivella i enterrat «a la sepultura pròpia de dits senyors, y està a la part esquerra del presbiteri d'esta iglésia y dóna la porta a la capella del Roser».⁶²

Restava ja lluny la memòria del que havia aconseguit i fet al Tallat el seu avantpassat Ramon Berenguer de Llorac. El santuari era administrat per unes altres mans, pels monjos de Poblet, que havien donat nova vida al complex i havien sabut difondre i eixamplar a tota la contrada la devoció a la Mare de Déu del Tallat. Sota la seva sàvia i curosa direcció el Tallat va veure i viure els seus millors moments de glòria, amb tanta presència a les comarques veïnes que els seus priors pogueren dedicar diners procedents de les almoines, de l'explotació de la propietat i de les rendes que percebien al seu embelliment, fent-hi treballar els artistes més famosos de cada època, -com ara en el segle XVIII els escultors vallencs Lluís i Baltasar Bonifàs, i l'escultor Josep Cavallol, els quals havien estat contractats també per fer obra a Poblet.⁶³ i substituïnt a començament del segle XIX, quan regia el priorat el sarraenc pare Bernat Generés, l'església del darrer gòtic que, a causa de les seves reduïdes dimensions, no oferia cabuda suficient per la gentada que s'hi concentrava quan els pobles de la rodalia hi feien els seus respectius pelegrinatges, per una de nova d'estil barroc, més àmplia i capaça.⁶⁴

Rebuda: Juny 2014.

Avaluació: Mn. Antoni Pladevall Font (IEC).

Acceptació: Agost 2014.

Notes

- 1.- Pere BALAÑÀ I ABADIA, «El Tallat («les talaies»), un topònim d'origen àrabí», *Miscel·lània d'Estudis Solivellencs*, (Solivella), 2, (1984), p. 85-90.
- 2.- Enric MOREU-REY, *Els nostres noms de lloc*, Mallorca, 1982, p. 42.
- 3.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, Lleida, 1986, p. 31.
- 4.- Josep M. SANS I TRAVÉ, «La carta de franquícia de Belltall (19 de novembre de 1227)», *Universitas Tarraconensis*, (Tarragona), I (1976), p. 45-47.
- 5.- Josep M. SANS I TRAVÉ, «Pere de Queralt, primer feudatari de l'Espluga de Francolí (1150-1166), «Universitas Tarraconensis, (Tarragona), II, (1977-1978)», p. 29 i 47-48.
- 6.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Pere de Queralt*, obra cit. p. 41; Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 26-27.
- 7.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 33-34.
- 8.- Anselm PUJIULA, *Notícia dels orígens del santuari-priorat del Tallat i un inventari del 1546*, a «Miscel·lània Històrica Catalana. Homenatge al P. Jaume Finestres, historiador de Poblet (+ 1796)», Abadia de Poblet, 1970, pp. 415-440; Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 53-57.
- 9.- Anselm PUJIULA, *Notícia dels orígens*, obra cit., p. 416; Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 56.
- 10.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 59-61.
- 11.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 64-67.
- 12.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 67-71.
- 13.- Anselm PUJIULA, *Notícia dels orígens*, obra cit., p. 419; Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 71-72.
- 14.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 73.
- 15.- Així ho defensen els pares Finestres i Fortuny (Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., pp. 95-96) i també modernament fra Anselm Pujiula (Anselm PUJIULA, *Notícia dels orígens*, obra cit., p. 417).
- 16.- El pare Agustí Altisent accepta la tradició del seu cenobi amb certes reserves, car s'expressa «és possible que ja en aquell moment (1475) el sagristà del Tallat fos un monjo de Poblet. Així ho afirma la tradició recollida pels pares Fortuny (vers 1700) i Finestres (vers 1750), però el document reial no ho diu. Al darrer quart del segle XV, els documents només afirmen que l'administració de la capella depenia de Ramon [Berenguer] de Llorac» (Agustí ALTISENT, *Història de Poblet*, Poblet, 1974, p. 453-454).
- 17.- Arxiu del Monestir de Santa Maria de Vallbona, Índex Vell, f. 107v.
- 18.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 73-75.
- 19.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 74-75.
- 20.- Anselm PUJIULA, *Notícia dels orígens* obra cit, p. 430-431.
- 21.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 75.
- 22.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 75-89.
- 23.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 84-85.
- 24.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 85.
- 25.- Agustí ALTISENT, *Història de Poblet*, obra cit., p. 448-450.
- 26.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 77-83.
- 27.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, Lleida, 1986, p. 63.
- 28.- Agustí ALTISENT, *Història de Poblet*, obra cit., p. 454.
- 29.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 77-82.
- 30.- Jayme FINESTRES I DE MONSALVO, *Historia del Real Monasterio de Poblet*, IV, Cervera, 1756, p. 19-23.
- 31.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 89-90.
- 32.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 90.
- 33.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 90-91.
- 34.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 91.

- 35.- Antonio RUMEU DE ARMAS, *Itinerario de los Reyes Católicos, 1474-1516*, Madrid, 1974, p. 213-221.
- 36.- Antonio RUMEU DE ARMAS, *Itinerario de los Reyes Católicos*, obra cit., p. 220.
- 37.- Antonio RUMEU DE ARMAS, *Itinerario de los Reyes Católicos*, obra cit., p. 221-225.
- 38.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 94.
- 39.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 93-94.
- 40.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 94.
- 41.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 97.
- 42.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 97.
- 43.- Josep M. SANS I TRAVÉ, «La làpida sepulcral de Ramon Berenguer de Llorac a la «capella nova» del santuari del Tallat», *Miscel·lània d'Estudis Solivellencs*, (Solivella), 1, (1983), p. 17-33.
- 44.- Aquesta carta està inclosa, així com l'adreçada a don Lluís de Llorac, en el document que publiquem a l'apèndix d'aquest treball.
- 45.- Aquesta carta, a més d'estar inclosa en el document de l'apèndix, va ser publicada a l'apèndix documental del treball del pare Pujiula (Anselm PUJIULA, *Notícia dels orígens*, obra cit., p. 436.
- 46.- Agustí ALTISENT, *Història de Poblet*, obra cit., p. 453-454.
- 47.- Madrid, Archivo Histórico Nacional, (Madrid), Clero, pergamins, carpeta 2.679, núm. 1.
- 48.- Arxiu. Monestir de Santa Maria de Poblet, armari IV, calaix 30, «Monestirs afiliats. Priorats», f. 3.
- 49.- Anselm PUJIULA, *Notícia dels orígens*, obra cit., p. 426-430.
- 50.- Anselm PUJIULA, *Notícia dels orígens*, obra cit., p. 426.
- 51.- Sobre la imatge de la Mare de Déu vegeu Josep Maria SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 57-59.
- 52.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 174-176.
- 53.- Carles SÀIZ I XIQUÉS, «El castell de Santa Florentina. Lluís Domènech i Montaner i la restauració en estil» de l'antiga Casa Forta de Canet», *Domenechiana*. Revista del Centre d'Estudis Lluís Domènech i Montaner», vol 2-3, (abril 2014), p. 102-130, on es poden veure diverses fotografies de la galeria en el seu lloc original al Tallat i la seva nova disposició al castell de Santa Florentina de Canet de Mar.
- 54.- Una descripció de la tomba així com les circumstàncies de la seva descoberta durant els treballs de neteja del sector de la capella duts a terme per mossèn Francesc Benet l'any 1978 es pot veure al meu treball sobre aquest tema (Josep M. SANS I TRAVÉ, *La làpida sepulcral de Ramon Berenguer de Llorac a la «capella nova» del Santuari del Tallat*, «Miscel·lània d'Estudis Solivellencs», (Solivella), 1, (1983), p. 17-33.
- 55.- Josep M. SANS I TRAVÉ, «La làpida sepulcral de Ramon Berenguer de Llorac», obra cit., p. 24».
- 56.- Josep M. SANS I TRAVÉ, «La làpida sepulcral de Ramon Berenguer de Llorac», obra cit., p. 24.
- 57.- Josep M. SANS I TRAVÉ, «La làpida sepulcral de Ramon Berenguer de Llorac», obra cit., p. 20-21.
- 58.- Josep M. SANS I TRAVÉ, «La làpida sepulcral de Ramon Berenguer de Llorac», obra cit., p. 21.
- 59.- Josep M. SANS I TRAVÉ, «La làpida sepulcral de Ramon Berenguer de Llorac», obra cit., p. 21.
- 60.- Josep M. SANS I TRAVÉ, «La làpida sepulcral de Ramon Berenguer de Llorac», obra cit., p. 21.
- 61.- Sobre la construcció d'aquest temple barroc es pot veure el meu treball arran de les obres de restauració i embelliment dutes a terme l'any 2009 amb motiu de la

seva inauguració el dia 9 de setembre per l'arquebisbe Jaume Pujol Balcells. (Josep M. SANS I TRAVÉ, *La construcció de l'església Parroquial de Solivella, a Dedicació de l'Església Parroquial. Solivella (1765-1780)*, Parròquia de Solivella, 2009, p. 14-44.

- 62.- Arxiu Arxidiocesà de Tarragona, Parròquia de Solivella, llibre d'òbits, any 1807.
- 63.- Agustí ALTISENT, *Història de Poblet*, obra cit., p. 604.
- 64.- Josep M. SANS I TRAVÉ, *Història del Tallat*, obra cit., p. 135-139.

Apèndix Documental

1509, maig, 23. Església del santuari del Tallat.

Fra Pere de Vius, monjo de Poblet, procurador del monestir juntament amb fra Cristòfol Tol, davant l'abat Domènec de la Porta i dels testimonis Antoni Peirona i Antoni Garí, preveres, habitants de la casa del Tallat, va presentar al notari Gaspar Toda, de Montblanc, dues cartes del rei Ferran el Catòlic, datades el dia 20 d'abril passar a Valladolid, tot pregant-li que les llegís davant els presents i també del donzell Lluís de Llorac, senyor del castell o lloc de Solivella, pel tenor de les quals, el monarca en una encomanava, fins que decidís una altra cosa, l'administració i el govern de la casa de Nostra Senyora del Tallat a l'esmentat monestir; i en l'altra manava al dit Lluís de Llorac -al pare del qual havia encomanat l'administració i govern de la casa, ara ja traspasat- que lliurés al procurador del cenobi totes les claus del complex, així com les joies, ornaments, or i argent que es contenia a la capella de la Mare de Déu, a la sagristia i a la casa, sigui com a fruit de la devoció a la Verge o per al servei de l'hospitalitat. De tot l'existent se n'haurà de fer el corresponent inventari públic.

Havent manifestat Lluís de Llorac la seva disposició a complir el que s'ordenava a les dues cartes reials, el donzell agafà per la mà dreta fra Pere de Vius, tot adreçant-se, juntament amb la resta dels presents, fora els murs de la casa i li féu prendre possessió del complex, tancant la porta principal i lliurant les claus al procurador de Poblet, el qual en senyal de possessió la tornà a obrir.

Finalment, fra Pere de Vius demanà al notari, d'acord amb les ordres del monarca, que elaborés l'inventari detallat de totes les joies, ornaments, argent i or de la capella i sagristia, i de tots els mobles i immobles de la casa.

Madrid, Archivo Histórico Nacional, Clero, Pergaminos, Carpeta 2.679, núm..1

Noverint universi quod anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo nono, die vero mercurii, hora nona ante meridiem vel inde circha, vicesima tercia mensis maii, venerabilis et religiosus Petrus de Vius, monachus monasterii de Populeto, procurator, syndicus et yconomus prefati monasterii et conventus, intus ecclesiam domus habitacionis Virginis Marie del Tallat, una cum Cristoforo Tol, monacho dicti monasterii, simul et insolidum sindici dicti monasterii, et etiam coram religioso magistro Dominico de la Porta, abbate prefati monasterii, et in presentia etiam testium ad hec specialiter vocatorum et assumptorum venerabilis Anthonii Peyrona et Anthonii Gari, presbiterorum et habitatorum dicte habitacionis Virginis Marie, dictus prenominatus Petrus de Vius, dictis nominibus, presentavit michi dictoque notario quasdam litteras a regia maiestate emanatas, et eas manu propria ipsius domini regis signatas sigillo serenissimi domini regis cera rubea a tergo moratas sigillatas, peciit et requisivit eas legi et publicari in presencia dictorum testium et etiam in presencia magnifici Ludovici de Llorach, domicelli, domini castri sive loci de Solivella, et per me, infrascriptum notarium, fuerunt lecte et publicate, cuius quidem littere sunt tenoris sequentis: «Yo el rey: venerable padre abad y devotos religiosos, porque como sabeyes es falecido mossén Lorach, que tenía por nostro mandato el governo y administración de la Casa de Nostra Dona Señora del Tallat, y mentra nos determinaremos de cómo ha de quedar perpetuamente la dicha casa, queremos que esse vuestro monasterio tomasse cárrego el dicho governo y administración; por ende, nos a vos rogamos

e encargamos que lo aiayas por bien y luego lo pongays por obra tomando por inventario todas las cosas assí yoyas como ornamentos, oro y plata y otras yoyas que son en la capilla de Nuestra Señora y sacristía de la iglesia, y toda la otra ropa que está en la dicha casa a servicio de la hospitalidad que se acostumbra tener en aquélla, por la qual nos scrivimos al Luís, heredero del dicho Lorach, quóndam, por a que entregue las llaves y todo lo sobredicho a los religiosos que por atener ste cargo deputareys y mentre tomaredes esta administración dareys orden y forma que se celebran en la dicha yglesia los officios divinos y se sirva Dios en la dicha casa, como es razón que se haga por ser de tanta devoción y concurso como es, y que la dicha hospitalidad se haga también y mayor que hasta aquí, y como en tales cosas se acostumbra y se deve hazer, y de manera que demos a ello que servireys a Dios en ello deys de vosotros en sto el exemplo que se spera. E por que más sin impedimento alguno lo podays complir y affectuar scrivimos a nuestro lugarteniente general en esse Principado y al Archiepiscobo de Tarregona para que vos assistan y favorezcan en todo lo necessario para ello. Fased, pues, como de vosotros confiamos, que por la devoción que tenemos a la dicha casa lo recibiremos en accepto servicio. Datum en Valladolid, a XX del mes de abril del anno mil D° VIIIº. Jo el Rey. # Al magnífico y amado nuestro mossén Llorach. Yo el Rey: Mossén Llorach, porque entretanto que nos determinaremos de cómo ha de quedar perpetuamente la Casa de Nuestra Señora del Tallat para que sea conservada como deseamos, havemos deslberado scriuir al padre abad y convento del monasterio de Poblete que toman cargo el governo y administración de la dicha casa, que vuestro padre tenia por nuestro mandato, porque entretanto se haga en la dicha casa y yglesia el culto divino e la hospitalidad necessaria en la dicha casa según se acostumbra en otras semejantes casas de devoción haser; por ende nos vos mandamos que siendo contentos el dicho abbat y convento de aceptar el dicho cargo los entegreys todas las llaves y todas las yoyas y ornamentos, oro y plata que son en la capilla de Nuestra Señora¹ y sacristía y en la dicha casa que es por al servicio de la dicha hospitalidad y otra qualquiere, mediante inventario público que de todo lo que integrareys a los dichos abat y convento o personas por ellos deputados, nos por la presente vos damos por quitio, libre y defenecido, y no hagáys lo contrario ni lo dilatéys que assí cumple al servicio de Dios y nuestro y a vuestro descargo. Datum en la villa de Valladolid, a XX dies del mes de abril, MD y VIIIº. Yo el Rey # Calsena, secretarius # Lecte et publicatte incontinenti, dictus syndicus, dictis nominibus, requisivit dictum prefatum magnificum Ludovicum de Llorach, in vim dictarum litterarum, quatenus regia mandata adimpleret; statim dictus magnificus Ludovicus de Llorach eas recepit cum illius honore et reverentia quibus decet, dixit presentibus prenominatis testibus se fore esse promptum atque paratum regia mandata adimplere semper conformiter menti et seriey dictarum litterarum et in aliquo non contrafacere vel venire iure, titulo, causa vel alia racione, directe vel etiam indirecte. Et in continenti dictus prenominatus syndicus et yconomus, nominibus quibus supra, presentibus dictis testibus, requisivit vigore predictarum litterarum dictum magnificum Ludovicum de Llorach quatenus claves, fortalicia dicte habitacionis Virginis Marie del Tallat et possessiones actuales et corporales concederet, traderet sive daret dictarum domus et singularium et universarum in ea existencium et pertinencium, qui dixit, presentibus testibus quibus supra, ut predictus Petrus de Vius faceret ocularem hostencionem sue potestatis. Et illico prenominatus syndicus yconomus tradidit michi dictoque notario quoddam publicum instrumentum sindicatus et yconomatus receptum clausunque et testificatum per notarium infrascriptum die vicesimo primo mensis et anno predictis. Unde requisivi dictum Ludovicum de Llorach

eum legi, cuius quidem tenor sequitur et est talis: Noverint universi quod nos Dominicus de la Porta, abbas monasterii de Populeto, magister in Sacra Theologia, frater Leonardus Assam, prior dicti monasterii, frater Bernardus Pallares, subprior, frater Anthonius Sabater, bosserius, frater Salvator Bertrandus, infermerius, frater magister Michael Longares, frater Iacobus Colunya, frater Ioannes Vilareal, frater Ludovicus Casalonch, frater Ioannes Stanya, frater Baltasar Ioannes, frater Iacobus Morga, frater Ioannes Vella, frater Bartholomeus Ferrer, frater Petrus Alcanyis, frater Petrus Mir, frater Bartholomeus Sedo, frater Gabriel Ros, frater Bernardus, frater Ioannes Defil, frater Ioannes Torrent, frater Anthonius Sanxis, frater Ferdinandus de la Bastida, frater Geraldus Felmes, frater Martinus Sanxis, frater Gabriel Coscollana, [...] frater Ioannes Luca, frater Petrus Stornell, frater Ioannes Peris, frater Benedictus Ximenis, frater Bartholomeus Gallart, frater Ferdinandus de Lerin, frater Laurentius Queralt, frater Bartholomeus Bassa, frater Hieronimus Burgunyo, frater Thomasius Basquo, frater Petrus Quexal, frater Hieronimus Robio, frater Melchior Periz, frater Laurentius [...], frater Ioannes Rossell, frater Anthonius Balaguer, frater Paulus Giberch, omnes conventuales dicti monasterii, de numero capituli generalis, convocati et congregati in aula domus capituli ipsius monasterii, loco et modo solitis, per conventum hocque capitulum [...] causa specialem celebratum, ad pulsacionem squille ipsius capituli vel monasterii, ubi et prout conventus dicti monasterii in et pro similibus actibus et communibus negociis ipsius convocari et congregari sunt ac tenent consueti et conventum etiam et capitulum exhactenus causa facientes, et representantes tanquam maior et sanior pars, nos, nomine dicti monasterii super predictis comode interesse personaliter non valemus; idcirco gratis et ex certa sciencia, mente deliberata provide, consulte et concordata, in antedicto capitulo facimus, constituimus et ordinamus nostros certos, veros et indubitatos procuratores, syndicos yconomos [...] gestores dicti monasterii vos venerabiles et religiosos Petrum de Vius et Chistorum Tol, monachos conventuales dicti monasterii, et quemlibet vestrum insolidum, ita quod primi occupatis condicio pocior non existat, sed qui [...] per unum vestrum inceptum fuerit per alterum vestrum prosequi valeat et e contra videlicet comparendum, requirendum sive demandandum magnifico domino Ludovico de Lorach, domino castri de Solivella, possessionem actualem et corporalem domus et habitacionis Virginis Marie del Tallat, [...] in diocesi Tarroconensi, et hoc vigore quarundam litterarum solempniter a regia maiestate emanatarum. Et virtute predictarum litterarum magnificum Ludovicum de Lorach requiratis ut vobis tradat inventarium de omnibus iocalibus, mobilibus et immobilibus de iure et de facto pertinentibus iure, titulo, causa vel etiam ratione dicte habitacionis Virginis Marie del Tallat. Et etiam super omnibus et singulis incidentibus, dependentibus et emergentibus ex premissis et eorum singulis quibuscumque racionibus sive causis instrumenta publica necessaria et opportuna, instandum et faciendum, agendum quoque defendendum, accipiendum, proponendum et allegandum, replicandum in scriptis et sine scriptis et productis ex adverso respondendum, replicandum et impugnandum. Et demum ac generaliter omnia et singula alia faciendum et libere exercendum in et super predictis pro nobis et dicto monasterio quecumque eisdem utilia fuerint oportuna aut necessaria quovismodo etiam si talia fuerint que de iure vel de facto aut alias mandatum exhigerens speciale queque etiam nos nomine dicti monasterii possemus facere personaliter constituti vobis prefatis procuratoribus, sindicis et actoribus in et super predictis omnibus et singulis et circha dependentibus seu emergentibus ex eisdem plenarie comittimus vices [...] seu verius dicti monasterii cum plenissima facultate promittentes nobis rechneron et notario infrascripto tanquam publice persone pro vobis et aliis etiam personis omnibus et singulis quorum interest et

interessit, recipienti et paciscenti ach etiam legitime stipulanti iudicio sisti et iudicatum solvi cum suis clausibus universis. Et nos nomine dicti monasterii, semper habere [...] validum atque firmum quicquid pro vobis dicti procuratores, syndici yconomi nostri in et super predictis circa ea procuratum et alium fuerit scire gestum, et nullo tempore revocare sub bonorum dicti monasterii omnium obligatione. Actum est hoc in aula domus capituli de Populeto, die vicesima prima mensis maii, anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo nono. Sig+num magistri Dominici de la Porta, abbatis dicti monasterii, Bernardi Asam, prioris, Bernardi Pallares, subprioris, fratris Anthonii Sabater, bosserii, fratris Salvatoris Bertrandi, infermarii, fratris magistri Michaelis Longares, fratris Iacobi Colunya, fratris Ioannis Vilareal, fratris Ludovici Casalduch, fratris Ioannis Stanya, fratris Baltasaris Ioannis, fratris Iacobi Morga, fratris Ioannis Villa, fratris Bartholomei Ferrer, fratris Petri Alcanyis, fratris Petri Mir, fratris Bartholomei Sedo, fratris Gabrielis Ros, fratris Petri Bernardi, fratris Ioannis de Ribadefil, fratris Ioannis Torrent, fratris Anthonii Xanxis, fratris Ferdinandi de la Bestida, fratris Geraldii Salvies, fratris Martini Xanxis, fratris Gabrielis Coscollana, [...], fratris Iohannis Luca, fratris Petri Stornell, fratris Ioannis Petri, fratris Benedicti Ximenis, fratris Bartholomei Gallardo, fratris Ferdinandi Lerin, fratris Laurencii Queralt, fratris Bartholomei Bassa, fratris Hieronimi Burgunyo, fratris Thomasii Imo, fratris Melchioris Peris, fratris Laurencii Rivo, fratris Ioannis Rossell, fratris Anthonii [...], fratris Pauli Giberch, qui hech laudamus, concedimus et firmamus. Testes huius rei sunt Ioannes Raymundus, silurgicus, civitatis Illerde, Iacobus Pont, apotecarius, habitator dicti monasterii.

Lecto et publicato, dictus ludovicus de Lorach accessit una mecum notario infrascripto et testium supranominatorum, accipiendo dictum Petrum de Vius per manum dexteram et accessimus extra menia vel muros vel clausuras dicte habitacionis Virginis Marie, et misit eum in possessionem, et in signum possessionis aperuit et clausit ianuas dicte habitacionis, et accepit claves quas estradidit dictus Ludovicus de Lorach illico, et in continenti prenomminatus Petrus de Vius, vigore prenomminatorum litterarum et regii mandati in eas contenti peccit et requisivit prenomminata Ludovicum de Llorach inventarium omnium iocalium ecclesie dicte Virginis Marie tam auri quam argenti, et de omnibus aliis mobilibus et immobilibus dicte habitacionis tradere seu dare, qui respondendo dixit quod est contentus. Unde in continenti requisivit michi dictoque notario inventarium sequentem accipere, unde contentus a dicto inventario, presentibus dictis testibus, modo et forma prout sequitur.

Cum ob doli maculam omnemque fraudis suspicionem tollendam beneficium inventarii seu [...]torii sit de iure repertum, idcirco, nos, Petrus de Vius, Christoferus Tol, monachi monasterii de Populeto, procuratores, syndici, yconomi dicti monasterii, presentibus prenomminatis testibus, iuxta mentis constitutionis et edictis in celebri curia Perpiniani per illustrissimum dominum regem institutis, preposito reverendissimo signo sancte crucis, facimus inventarium de bonis que in hospicio et habitacione Virginis Marie del Tallat invenerimus et est hunch qui sequitur modum.

Primo, una creu de argent, a la una part lo crucifix e a la altra part la Verge Maria ab son fill al bras, la qual han feta los de la casa de Lluna; squaquada; pesada ab lo pes comú de la vila de Montblanch pese dos cents vint y quatre onses. Ítem los cordons de la dita creu, de vert i groch, y son stoix de fusta, ab son drap y son bordó.

- Ítem huna custòdia de argent, la qual ha feta la casa de Lluna, ab sos àngels y ales; pesada ab lo dit pes, ab huna capseta de argent ab son cubertor y la creueta ab la caxa y té 6 armes de Luna; pese quaranta quatre onzes, tres quarts.*
- Ítem hun bras de argent ab huna relíquia de Sant Honofre; donà-la dona Ysabel de Urrea; pese quinze onzes, dos quarts, sinc argens.*
- Ítem hun altro braç de argent, tot trenquat; pese vuyt onzes.*
- Ítem sis culleres de argent, lises; pesen ab lo dit pes sis onses.*
- Ítem hun càlzer e patena ab huna creu al peu, ab son emboliquador; pese deu onses, dos quarts.*
- Ítem hun altro càlzer y patena, ab hun peu de scaleta, ab son emboliquador brodat de seda vermella; pese setze onses, dos quarts.*
- Ítem altre càlzer y patena daurat ab hun crucifixu, ab son emboliquador; pese dotze onses.*
- Ítem dos canalobres d'argent, [ab] huna correaga quiscú que-ls vogex; scrites pesen sint y sis onses.*
- Ítem dos parells de canedelles de argent; les unes com a pipes antigues; les altres com a per [ ] elles los torpens; les unes trencades, ab sos cubertós; pesen sis onses.*
- Ítem huna patena o donapau de argent, daurat, ab huna creu ab la Pietat, ab quatre gastims, ab son stoig; pese deu onses, tres quarts.*
- Ítem huna capsa rodona de argent blanch per tenir òsties, ab son cubertor; pese quatre onses menys dos argensos.*
- Ítem hun capatione (?) de argent y huns pits y hunes costelles, tot de argent; pese tot vint y huna onsa, tres quarts.*
- Ítem huna làntia de argent, ab les armes de Rebolledo, ab peu, ab hun pa [...]rat, que stan pintades les armes, gallonada; pese trenta onzes, hun quart.*
- Ítem huna altra làntia d'argent, al peu hun scut ab linies honcs blaves, y al [...] del scut una flor de lllir; pese setze onzes.*
- Ítem huna altra làntia plana, ab son peu de setra, ab ses cadenetes; pese vint onzes.*
- Ítem huna altra làntia, tota plana, ab son peu; pese setze onses.*
- Ítem huna altra làntia petita, ab son peu, lisa; pese vuyt onses.*
- Ítem altra làntia lisa, ab son peu y pengedor, ab hun os de argent que·y penge; pese vuyt onses, dos quarts.*
- Ítem altra làntia lisa ab peu; pese setze onses.*
- Ítem huna altra làntia de argent lisa, ab peu; pese sis onses.*
- Ítem huna altra làntia de argent ab son peu y pengedor; pese set onses, dos quarts.*
- Ítem huna lantietta xicha, ab son peu, lisa, ab pengedor; pese dues onses, tres quarts.*
- Ítem vint huils de argent y mig cor y hun peu y huna creu daurada y hun anell blanch y hun almescher de argent y huna mamella y huna potra, tot de argent; dos caxes de tren<n>ta y dues verguetes, la huna [...] colligada y l'altra daurada; tot plegat pese sis onses, hun quart.*
- Ítem dos-centes y vint emprentes de argent rodones de la Verge Maria, de forma de real.*
- En una cambra que-s diu la sacrestia, prop la sgésia, primo una caxa gran de noguer, en la qual són les coses següents:*
- Primo, vint y tres tovalles listades de cotó blanc.*
- Ítem una tovallola de cotó, brodada ab huna creu, de les armes de Luna y de Queralt.*

- Ítem huna altra tovallola de seda, brodada ab quatre noms de Jesús brodats d'or, ab flocadures morades y blanques.
- Ítem huna casulla de vellut negre, ab huna creu de lista vermella.
- Ítem huna altra casulla de vellut negre, ab huns fullatges brodats de or.
- Ítem huna casulla de tela verda, forrada de tela negra, ab lo endret ab huna creu de vellut carmesí e lo envés ab huna creu de tela blanca.
- Ítem huna casulla de xamellet morada, ab huna fresedura de or, brodada.
- Ítem dos dalmàtiques de domàs leonat, ab los paraments de domàs morat, ab los flochs de vert y groch.
- Ítem huna casulla de vellut negre, ab la creu de seda y or brodada.
- Ítem hun palis de velut velutat blau, forrat de tela blava, ab son frontal forrat de tela groga.
- Ítem una capa de vellut velutat leonat, ab les fresedures de ymages de or.
- Ítem hun pali de broquat carmesí, ab son frontal, tot forrat de tela groga.
- Ítem un mantell de domàs forrat de tela blava.
- Ítem hun mantell de seda de color de vialla de bosch, trepat ab trepes de setí carmesí, ab huna veta de hor.
- Ítem hun mantell de vellut negre ab trepes de setí vert.
- Ítem huna portapisa de dit vellut, ab les dites trepes.
- Ítem hun mantell de la Verge Maria, de vellut tarongat, forrat de tela blava.
- Ítem huna fxa de broquat carmesí, de sis palms de llarch y hun palm d'ample.
- Ítem tres trosos de broquat carmesí, tots tallats a biaix.
- Ítem hun mantellet de sederol tarongat.
- Ítem una stola y maniple de broquat carmesí.
- Ítem tres stoles, dos maniples de domàs leonat, forrats de tela blava.
- Ítem dues stoles y dos maniples de vellut negre.
- Ítem [...] collas de domàs morat, forrats de tela verda.
- Ítem hun maniple de vellut leonat.
- Ítem huna stola de vellut negre, forrada de tela groga.
- Ítem hun maniple de vellut de moltes colós.
- Ítem huna stola de vellut de [...] color, forrada de tela blava.
- Ítem hun camís de bri de cànem, ab los paraments de vellut blau, sinyell y son amit, hun camís de bri de cànem, ab los paraments de vellut negre; sinyell i amit.
- Ítem hun camís de bri de cànem, ab los paraments de setí carmesí, sinyell y amit.
- Ítem hun altro camís y amit, y hun tros de sinyell ab los paraments molt vells.
- Ítem hun altro camís de bri de cànem, tot blanc.
- Ítem dos amits de bri de cànem.
- Ítem hun pentenedor de flocadura de fil morat y blanc.
- Ítem una caixa blanca, en la qual fonch trobat lo que-s segueix:
- Ítem sinch tovalles de bri de cànem, ab listes blaves de cotó.
- Ítem quatre tovalles blanques, sense listes.
- Ítem tres camís blancs, de bri de cànem, y hun amit.
- Ítem huna casulla de sendat vermell ab huna creu de cendat cendrós.
- Ítem huna [...] de altar brodada al derredor, de seda vermella, groga y blava, ab huna creu en mig de tela.
- Ítem dos tovalloletes ab listes blaves de cotó.
- Ítem hun drap de altar de bri, ab hunes creus y listes blaves.
- Ítem dos tovalloles de lens brodades a la morischa.

- Ítem hun manapalos de filampra ab listes leonades y negres.*
Ítem huna camisa ab listes blaves y huna trena d'or al cabés.
Ítem huna capsa de lents morisch per tenir lo Corpus.
Ítem huna creueta de fusta ab trossets de cristall que fa la creu, ab son gorniment.
Ítem huna casulla de sederol morisch vermell y negre, molt aldana, ab huna fresadura de tela blava brodada d'or, en forma de creus.
Ítem hun tros de tela verda que és stada forradura de casulla.
Ítem hun tros de devant llit, ab listes de tela leonada, ab huna fresa d'or.
Ítem huna capsa ab quatre corporals de tela.
Ítem huna flocadura de seda blancha y de grana, y hun frontal.
Ítem huna capsa en què està la dita flocadura.
Ítem huna altra capseta pintada en què stan moltes menudències y hun coxinet de setí carmesí per lo Jesús.
Ítem huna altra capsa blancha, en la qual són les coses següents:
Primo, huna gandalla d'or y un tros de sendat vermell.
Ítem huna sinta de dona de lista vermella ab hun listó per mig blanch y negre.
Ítem més nou sinyells de seda de diverses colors, ab sos flochs.
Ítem hun tros de setí blau ab lo nom de Jesús brodat d'or.
Ítem una altra capsa blancha ab forma de portal, en què foren les coses següents:
Ítem hun almeritzar de seda morada ab flochs.
Ítem dos embolicadors de seda cuyta ab trenes d'or, y altres dos de seda cuyta ab trenes.
Ítem hun altro de seda morada, ab tresador.
Ítem hun tranado de seda morada ab tresador.
Ítem quatre bratilles de seda cuyta blanques.
Ítem quatre bratilles de seda de plassa sens gornissió.
Ítem dos vels de cotó blanch.
Ítem dos tocadors ab gornició vermella.
Ítem huna capsa de seda ab huna [...] d'or.
Ítem huna altra capsa, pintada de blau de dintre, ab stels, en què y ha hun Jesús ab algunes misèries dins.
Ítem miga casulla [vella] de seda de moltes colors.
Ítem quatre pessas de cortines de brots y arboreda de tela negra.
Ítem dos exe[...] verts, la hun gran, l'altro xich, de brots.
Ítem huna tela de pinzell de tela negra.
Ítem hun [...] vermell de brots.
Ítem més deu pessas de cortina de tela groga de cànem de pinzell ab les armes reals del rey nostre senyor, ab sos tovallons, noves, que no han servit.
Ítem un pali trofat ab huna canya de pinzell de bri de la Pietat, com devallava de la creu.
Ítem dos tovalles ab listes blaves de cothó.
Ítem hunes altres tovalles de ginesta.
Ítem huna tovalleta xiqueta de bordat.
Ítem dos amits.
Ítem hun stoix de càlzer forrat de cuyro vermell.
Ítem huna taula ab sos petges.
Ítem huna vanoveta pintada de blau de damunt; serveix per a fer les ensoltes.
Ítem huna altra vànova com a drap de seda verd; serveix per a morts.
Ítem en la capella:

Primo, lo retaule daurat de vint istòries, la ymatge de Nostra Dona al mig.
 Ítem *hun mantellet de grana que té la Verge Maria.*
 Ítem *hun altro de domàs tarongat.*
 Ítem *hun altro de domàs blanch ab huna fresura morada ab flocadura morada y blancha.*
 Ítem *hun mantell de broquat carmesí ab hun tros que li pengen denant los pits, de broquat.*
 Ítem *huna tovallola de seda cuyta, ab listes de seda groga, ab huna frisa de or.*
 Ítem *la Maria ab huna diadema de argent.*
 Ítem *huna altra diadema; té lo Jesús de argent.*
 Ítem *un rastre de paternosters de coral; té de dues vies.*
 Ítem *un altro rastre de huna via ab huna vergeta de or.*
 Ítem *hun restret de perles ab algun collaret de atzabega negra y ay hun Agnus Dei daurat de argent.*
 Ítem *quatre canalobres de leutó, sobre lo altar.*
 Ítem *hun collaret de grans de argent.*
 Ítem *dos canalobres grans de ferro, al costat del altar.*
 Ítem *huna patena de fust.*
 Ítem *sobre lo altar huna tovalla.*
 Ítem *hun pali de filampna listat.*
 Ítem *hun altre pali de cuyro, pintadures de broquat.*
 Ítem *hun pali de seda de arengat ab huna flocadura de seda, de vert y vermell, y de la matexa color que s'i ret, frontal ab flocadura alderredor.*
 Ítem *dos tovalles listades de cotó blau.*
 Ítem *hunes tovalles blanques.*
 Ítem *huna tovalleta listada de blau.*
 Ítem *huna razallella de lens, ab huna creu brodada, de seda negra, ab flocadura de groch y morat al derredor.*
 Ítem *dos draps de cuyro de orypell ab pratedura de broquat.*
 Ítem *huna cobrial, sembla de ras, de les armes de Cardona.*
 Ítem *més hun altro drap de ras de pens, ben aldà.*
 Ítem *tres bassines de lautó per tenir lànties, ab ses cadenes y botons.*
 Ítem *huna tovallola brodada de sedes de moltes colors.*
 Ítem *dos siris grossos de fusta, forrats de sera y al cap dos palms² més o menys, de sera maçissa.*
 Ítem *hun altro siri gros, tot de sera, del lloch de Mediona.*
 Ítem *huna ymage del fill del tresorer, tota de sera.*
 Ítem *huna altra ymage de la filla del tresorer, mecissa de sera.*
 Ítem *huna cama y cuyxa mecissa de sera.*
 Ítem *huna ymage en huna capsa mecissa de sera.*
 Ítem *moltes altres presentalles de sera.*
 Ítem *huna caxa, a la banda squerra del altar, en què foren les coses següents:*
 Primo, *huna tovallola de feristol brodada.*
 Ítem *tres³ sobrepellissos de bri, xiquets de scolans.*
 Ítem *tres missals, los dos de pregamí, la hun segons orde dels mongos, l'altro del orde de Tarragona, l'altro de paper d'estampa romà.*
 Ítem *un breviari, vell, de pregamí.*
 Ítem *hun altro libre de glòries.*
 Ítem *amà dreta huna caxa en que·y ha algunes presentalles de sera.*

- Ítem huna altra caxa en que· y ha una casulla de cotonina blanca forrada de creus blanches y vermelles.
- Ítem tres coxins per los missals, qui són de sa color.
- Ítem huna casulla de xamellot negre, ab la fresadura de sederol brodada de fulatges verts y la creu vermella.
- Ítem huna [...]nera brodada de sedes de molts colors.
- Ítem huna tovallota de càlzer, listada de blau.
- Ítem un sobrepellís de lens de scolà.
- Ítem dos maniples y cordó.
- Ítem hun pali de stopa de cànem, ab la image de la Verge Maria, de pinzell.
- Ítem huna bacina de lleutó gallonada ab canelles.
- Ítem huna caxa de àlber, ab tres claus, hont meten les almoynes.
- Ítem dos banchs de just llarchs.
- Ítem tres matalasos de borra.
- Ítem hun trespontí per a seure.
- Ítem huna scalleta per llevar Déu.
- Ítem huna campana per a tocar a missa
- Ítem a la porta de la sglésia:
- Ítem huns grillons grossos.
- Ítem sinch altres grillons migensers.
- Ítem huna manilla de coll, de ferro.
- Ítem hun breguer de ferro.
- Ítem huna taula o post ab les armes de nostre senyor lo rey.
- Ítem a la part dreta, hun retaule de quatre images de bulto de pedra; la d'enmig que com Nostra Dona té lo Jesús mort en los brassos o falda.
- Ítem la altra image com Nostra Senyora té son fill al bras.
- Ítem en lo altar hun cubertor de cuyro sobre totes les tovalles.
- Ítem dues tovalles listades de blau.
- Ítem hun palis de cange, color de vellut, ab son frontal, ab flocadura de or de Lucha.
- Ítem un altro de stopa de cànem ab la Salutació de pinzell.
- Ítem hun salispasser de ploma.
- Ítem a la altra part, una ymage de la Maria ab sou fill al bras, y al peu una Pietat.
- Ítem derrera, a la spalla, hun drap de pinzell de stopa, ab la Salutació.
- Ítem hun cobrialtar de cuyro, dolent.
- Ítem tres tovalles listades de cotó blau.
- Ítem més hun palis de domàs burell, ab una creu lista d'or.
- Ítem hun frental de domàs vert ab la flocadura de vert i morat.
- Ítem més hun altro palis de stopa de cànem, de pinzell, ab la image de Madona.
- Ítem vint mortalles, entre grans y xiches, de bri.
- Ítem dues camisses de dona.
- Ítem més una caxa de morts per presentalla.
- Ítem vuyt siris entre grans y xichs.
- Ítem hun drap de pinzell de pa [...], molt sotil.
- Ítem dos bacines planes, ab sos gorniments per tenir lànties.
- Ítem hun feristol per dir la epístola.
- Ítem un retaulet de la Verge Maria, ab quatre sanctes, ab polseres que no son pintades.
- Ítem huna taula ab sos petges de pi.
- Ítem hun canalobre per tenir caneles.
- Ítem sis cadires plegadisses de costelles, de pi.

Ítem hun ensenser de lautó, dolent.

Ítem algunes presentalles de fusta y de sera, y caxes de morts y altres coses.

Ítem dos banchs de fusta.

Ítem huna charta de censal que serts singulars de Vallmoll fan cinch sous quiscun any en Alíes de la Argilaga a set de setembre, segons conste per la cartha y huna letra del dit Alíes presa per mossèn Jacme Renescall, vicari de Vallmoll, los quals sinchs sous fou na Maria, muller de Michel Prunera, Joan Prunera, Sperança, sa muller, Anthoni Buada, tots obligats.

En la cambra del rey, primo trobam de pessés de bri de cànem, cent y dues alnes de Montblanch.

Ítem més de fil filat entre stopa y bri y lli y stopa de lli: cent y trenta y cinch lliures.

Ítem més de pessés d'estopa de cànem cent sinquanta-quatre alnes de Montblanch.

Ítem tres llançols de bri, pressos; són de tres teles.

Ítem dos altres de stopa, nous, de tre teles.

Ítem nou tovalles, entre grans y xiches, ab listes de cotó blau.

Ítem huna capsa en què són les coses següents:

Primo huna branca de choral [...] de argent.

Ítem tres gandalles de or.

Ítem huna fresadura de or triat, de llargària de quatre palms.

Ítem més hun sinyell de frare, fet de fil d'or, ab botons.

Ítem dues canes de flocadures de or.

Ítem una boça de dona de seda blava brodada de or.

Ítem hun parge de seda morada de una alna.

Ítem hun sinyell de seda vermella y blanca, ab botons y flochs.

Ítem huna tavallola de filampna ab flocadura als caps, groga y morada.

Ítem dues cartes, la huna del pacte del rector de Rochallaura ab mossèn Llorach, de no pagar sinó cinquanta sous de la Verge Maria del Tallat quiscun any, y l'altra lo decret de la dita charta del senyor archabisbe.

Ítem quatre vànoves; són del modo següent:

Primo, la primera és de talla de miga règola.

Ítem huna altra de tela nova de [...]més.

Ítem huna altra de tela nova, ab rollos ab creus en nu[...].

Ítem huna altra de drap de casa, de miga règola.

Ítem huna caxa de noguer, ab clau.

Ítem huna altra d'àlber.

Ítem huna vànova de bri de cànem ab barres.

Ítem hun mig coffre de noguer, buyt.

Ítem huna cadira.

Ítem quatre pessés de cortines de stopa de cànem de pinzell, pintades de broquat negre, ab les armes del rey, dos àngels que les tenen, de sinch pessés.

Ítem hun papelló de lens, ab sa camisa, y son pom daurat.

Ítem huna vànova de roses, de tela.

Ítem huna flassada cardada, ab listes grogues y burelles.

Ítem hun parell de llançols de quatre teles de bri de cànem.

Ítem dos matalafs de llana.

Ítem hun matalaf de palla.

Ítem hun llit enquexat d'àlber

Ítem hun travesser de pinzell.

Ítem hun oratori de la Verge Maria, ab lo Jesús y dos àngels, ab les polseres pintades.

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà

En la cambra que·s diu de la reyna:

Primo, hun cortinage de sinch pessas, ab son cobrecel de sinch teles de stopa, hont son pintades les set virtuts ab ses divises, y sos contraris.

Ítem hun estrado de dues cases de pi, hont foren trobades les coses següents:

Ítem honze golfos grans, ab sos mascles.

Ítem sis forrellats ab ses arnelles.

Ítem dos llaunes de ferro stanyat.

Ítem hun migcoffre de àlber.

Ítem huna taula de noguer, ab les orles blanques, ab sos petges.

Ítem hun cobritaula de ras de brots.

Ítem dos cadires de pi plegadisses.

Ítem hun scambell de àlber.

Ítem huna cadira de àlber, ab gornició de cuyro.

Ítem huna bassina de lleutó gallonada de ayguamans.

Ítem dues conches migenceres de aram.

Ítem hun llit enquexat de àlber, pintat groch, bossellat.

Ítem huna vànova gran de quatre teles de bri de miga regoleta.

Ítem huna flassada cardada.

Ítem hun parell de llançols de quatre teles de bri de cànem.

Ítem dos matalafs, la hun de llana, l'altro de borra, l'altro de palla.

Ítem un travesser de llana.

Ítem un coxí de seure de ras.

En la cambra del vicari:

Primo, huna strada larga de noguer.

Ítem tres llançols de bri de cànem de tres teles.

Ítem huna taula, ab sos petges de pi.

Ítem hun banchal listat de moltes colors, de dos alnes y miga.

Ítem huna cadira plegadissa.

Ítem canalobres de lleutó; dos de candela y hun de sglésia.

Ítem huna altra cadira.

Ítem hunes tovalles y huna tovallola.

Ítem hun pitxel y hun plat de Melicha.

Ítem hum oratori de Nostra Dona, de guix.

Ítem huna capsia per tenir vels.

Ítem hun llit encaxat de àlber, bossellat.

Ítem dos matalafs; la hun de llana y l'altro de borra.

Ítem hun altro de palla.

Ítem hun parell de llançols de bri de cànem.

Ítem huna flassada cardada migana.

Ítem huna altra xicha cardada.

Ítem una vànova prima ab puntes.

Ítem hun trevesser de fluxell.

Ítem tres cadires plegadisses.

En la sala de davant la cambra del rey:

Primo, un strado per a a seure.

Ítem, huna taula de noguer ab orles blanques y petges.

Ítem huna cadira de fusta ab la gornició de cuyro.

Ítem tres pessés de cortina de stopa de quatre pessés miga, de pinzell, ab les armes del rey, y brots.

En la sala major:

Primo, dos scambells xichs.

Ítem hun bestiment de finestra, ab ses portes, encaxada.

Ítem moltes posts y fulles.

Ítem molts cayrats y cabirons y altres trossos de fusta, per obs de la casa.

En la primera cambra de la galeria:

Primo, moltes posts curtes y llargues, y altra fusta.

En la segona cambra de la galeria:

Primo, hun llit encaxat ab moltes posts y trossos de fusta.

En la terça cambra de la galeria:

Primo, hun llit encaxat, ab son gorniment y son cubertor de fusta.

En la sala del cap de la galeria:

Primo, huna taula de noguer, ab sos petges.

Ítem tres cadires plegadisses.

Ítem huna cadira de berber.

En la sala del passatge:

Primo, dues taules de noguer.

Ítem dues bradoneres de fusta per tenir siris.

En la cambra del passatge:

Primo, dos strades de pi groch de dues cases.

Ítem hun coffre de noguer, bossellat.

Ítem hun llit encaxat de àlber, bossellat.

Ítem hun matalaf de palla.

Ítem hun altro de llana.

Ítem hun altro de borra.

Ítem dos llançols de stopa.

Ítem huna flassada cardada.

Ítem huna vànova gran, ab barres.

Ítem hun trevesser de llana.

Ítem sinch pessés de cortines de brots, ab animals y ab les armes del rey.

En la cambra del príncep:

Primo, dos còffrens de noguer de forma mayor.

Ítem dos strados de tres caxons.

Ítem hun altro de dos caxons.

Ítem huna vànova de drap de casa, de miga règola.

Ítem hun llit encaxat, de paraments, de pi groch.

Ítem hun matalàs de palla.

Ítem hun altro de llana.

Ítem hun parell de llançols de quatre teles de bri.

Ítem huna flassada cardada.

Ítem huna vànova de punts, ab roses entorn.

Ítem hun travesser de fluxell.

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà

Ítem sinch pesses de cortines, ab armes reynals y altres pintures.
Ítem hun oratori de la Resurrecció, ab les polseres pintades.
Ítem huna cadira plegadissa.

En lo retret de la cambra del príncep:

Primo, hun strado de dues cases.
Ítem hun migcoffre de noguer.
Ítem un llit encaxat de àlber groch.
Ítem hun matalàs de palla.
Ítem hun altro de pèl.
Ítem hun parell de llançols de tres teles de stopa.
Ítem huna flassada de borra, listada.
Ítem huna vànova barrada.
Ítem hum trevesser de llana.
Ítem hunes cortines: tres pesses, ab son tovalló, de obra de ginesta.

En la sala damunt la sglésia:

Primo, huna taula sense petges.
Ítem huna cortina ab la ymage de la Verge Maria.
Ítem huna taula ab los Set Pecats Mortals y les branches de aquells escrits.

En la cambra de l'altro vicari:

Primo, huna tauleta de hun peu.
Ítem tres cadires plegadisses.
Ítem huna caxeta sotil.
Ítem hun coffre valencià daurat.
Ítem huna colga ab peus.
Ítem hun perell de llançols.
Ítem hun perell de matalassos; hun de pèl de boch; l'altro de llana.
Ítem hun trevesser de llana.
Ítem hun coxí de ploma.
Ítem quatre flassades, ço és, dues de llana y dues de burelles de pèl.

En la cambra sobre la sacrestia:

Primo, hun artibanch antich.
Ítem hun strado ab dos caxons.
Ítem nou tovalles, entre bones y dolentes.
Ítem sis tovalloles.
Ítem quatre exugamans.

En hun retret sobre la secrestia:

Primo, tres posts.
Ítem dos hostiés; los huns de combregar, los altres per a llevar Déu.
Ítem hunes tovalles sotils.
Ítem hun trevesser de llana sotil.
Ítem huna caxa blanca.
Ítem huns altres hostiers.

En la cambra de mossèn Bellissen:

Primo huna taula de hom, ab sos petges.
Ítem tres scambells de noguer.

Ítem dues caxetes ab algunes misèries de farramenta.

Ítem dos o tres cabassets, ab misèries de farramenta.

Ítem huna cadira plegadissa.

Ítem hun llit encaxat, de àlber.

Ítem hun matalaf de palla.

Ítem dos de llana.

Ítem dues flassades cardades.

Ítem huna vànova de mig règola, antiga.

Ítem hun perell de llançols de stopa, de tres teles.

Ítem hun trevesser de ploma.

Ítem hun coxí de llana.

En la cambra de fra Joan:

Primo, dues stovalles listades de blau.

Ítem setze stovalles, totes blanques.

Ítem tretze llançols de tres teles, qui són de bri y stopa.

Ítem hun coffre de noguer molt llarch.

Ítem dues stovalles; les hunes de ginesta, les altres listades de blau.

Ítem huna caxa blanca.

Ítem hun llit encaxat de àlber.

Ítem hun matalaf de palla.

Ítem dos altres de pèl de boch.

Ítem hun perell de llançols de tres teles, de stopa.

Ítem huna flassada cardada.

Ítem huna flassada de borres de perdillo, listada.

Ítem hun travesser de llana.

Ítem huna cadira plegadissa.

La primera cambra sobre la stablia:

Primo, huna taula ab sos petges.

Ítem hun strado ab dos caxons.

Ítem hun scambell.

Ítem hun altro scambell.

Ítem llana per hun matalaf.

Ítem hun llit encaxat.

Ítem hun matalaf de palla.

Ítem hun altre matalaf de pèl de boch.

Ítem hun altro de llana.

Ítem hun perell de llançols d'estopa, de tres teles.

Ítem huna flassada cardada.

Ítem huna vànova listada, antiga.

Ítem quatre coxins: tres de llana y hun de ploma.

Ítem tres pessés de cortina sotils.

Ítem huna altra cambra sobre la scala:

Primo, sinch pessés de cortina de pellicans.

Ítem hun llit encaxat groch.

Ítem hun matalaf de palla.

Ítem dos altres de pèl de boch.

Ítem dues flassades aldanés.

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà

*Ítem hun travesser de ploma.
Ítem hun strado groch.
Ítem hun scambell.*

*En la cambra dels pobres:
Primo, huna colga ab peus.
Ítem hun matalaf de palla.
Ítem hun altro de pèl de boch.
Ítem huna flassada.
Ítem huna vànova sotil.
Ítem hun banch.
Ítem dos trossos de posts.
Ítem hun trevesser de llana.*

*En la cambra de Joan Alegre:
Primo, hun llit ab colga, ab peus.
Ítem hun matalaf de pèl de boch.
Ítem hun llançol d'estopa.
Ítem huna flassada de borres.
Ítem huna vànova barrada, antiga.
Ítem hun travesser de ploma.
Ítem hun banch.*

*En la stabla pus prop de la porta:
Primo, hun ase de pèl ros.
Ítem hun altro de pèl negre.
Ítem moltes posts.
Ítem molts cabirons.
Ítem alguns cayrats.*

*Devall la galeria:
Primo, moltes y diverses posts.
Ítem alguns cabirons.
Ítem guix cuyt y pa en gleva.
Ítem més de mil migeres de cals en huna botiga.
Ítem hun gros perpal de ferro.
Ítem huna gran massa de ferro.*

*En lo refetoret:
Primo, tres taules grans, ab sos petges, de noguer.
Ítem tres banchs.
Ítem dues cadires plegadisses.
Ítem huns exergaments.*

*En la cuyna nova:
Primo, dues taules ab sos petges.
Ítem huna altra taula ab sos petges.
Ítem dos cavalls de ferro grans per tenir la llenya.
Ítem hun altro cavall per tenir la lenya.
Ítem huna pala de ferro.
Ítem hun forroll.*

Ítem altres forrolls.
Ítem tres ferros per tenir les olles, huns grans, migensés y huns petits.
Ítem quatre asts de ferro; tres migensés y huns grans.
Ítem tres paelles de aram.
Ítem tres lloces de ferro.
Ítem huna sbromadora y greadora.
Ítem dues cassetes de aram.
Ítem hun morter de pedra.
Ítem huna cadira y hun scambell.
Ítem huna olla de aram migensera.
Ítem dues calderes de aram migenseres.
Ítem huna altra gran.
Ítem tres cantes de aram grans y hun cominal.
Ítem hun altro xichet.

En la cambra del rebost:

Primo, huna taula, sense petges.
Ítem huna caxa blanca.
Ítem huna altra caxa.
Ítem hun scambell.
Ítem dues posts y hun banch.
Ítem huna algerra.
Ítem huna cavada.
Ítem huna colga ab petges.
Ítem hun tribe gros.
Ítem hun matalaf de llana.
Ítem huna vànova vella barrada.
Ítem dues flassades: huna cardada y huna burella.
Ítem hun trevesser de ploma.

Al rebost:

Primo, dos canalobres de lleutó.
Ítem huna vessina de lleutó.
Ítem dotze cresols.
Ítem hunes balances.
Ítem huna pastera.
Ítem tres botelles; huna xiqueta y dues de grans.
Ítem tres cadires grans.
Ítem dues caxes.
Ítem hun petzell de aram.
Ítem huna gerra gran per tenir aygua.
Ítem vidre y obra de torn [...] per la casa.
Ítem huna destral.
Ítem hun càvech.
Ítem huna destraleta.
Ítem huna podedora.
Ítem huna tona de dotze càrregues.
Ítem huna sàrria.
Ítem huna taula gran ab sos petges.

Ítem huna cassa.

Ítem hunes graelles.

En la casa dels picapedrés:

Primo, tres creus de pedra picada ab sos capitells.

Ítem les armes reals ab dos àngels que les [sostenen].

Ítem deu pilars ab ses vases y capitells axí com stan les de la galeria.

Item hun portal que s'és fet per la secrestia, molt bell.

Ítem moltes altres pessés de pedra de mollura que no-s poden scriure perquè serie prolixitat.

Ítem en diversos llochs à mostrades lo dit mossèn Llorach moltes pessés de fusta, postam y cabirons [...] la als dits sindichs, y moltes y diverses claus de la casa.

Hech enim bona et iocalia confessus fuit dictus Ludovicus de Llorach et non alia invenisse que sint seu pertineant dicte domus habitacionis Virginis Marie del Tallat. Protestavit tamen quod si abinde aliqua alia invenerit bona seu iocalia que sint et pertineant dicte domui, quod illa possit continuare in presenti inventario seu aliud de novo facere inventarium; et si aliqua in eodem fuerint inserta inventario que non sint seu pertineant dicte Virgini Marie quod ea possit admovere et semper uti veritate testibus quibus supra, de quibus omnibus et singulis illico dicti sindici seu yconomi verbo requisiverunt michi dictoque notario cui fieri et tradi petierunt et publica instrumentum et instrumenta in memoria futurorum.

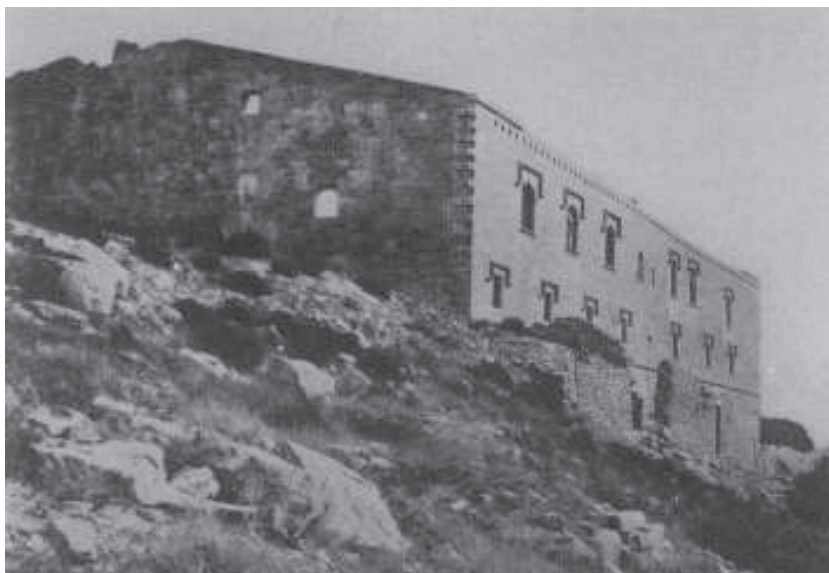
Que fuerunt acta et per modum quem supra secuta diebus, mense, anno et locis predictis meque dicto et infrascripto notario et testibus quibus supra, presentibus ad hech vocatis specialiter et assumptis prout superius continetur. (Probata).

Sig (signe) num Petri Bellissen, ville Montisalbi, diocesis Tarraconensis, auctoritate regia per totam terram et dominationem serenissimi et potentissimi domini domini Castelle, Aragonum et cetera regis notarii publici, tenentis et possidentis suis certis et legitimis titulis scripturas publicas discreti Gasparis Toda, quondam, dicte ville Montisalbi eadem auctoritate notarii publici, qui preinsertum inventarii instrumentum inter dictas scripturas publicas dicti Gasparis Toda, notarii, et per ipsum receptum et testificatum repertum, alias in publicam formam redactam ut per imitationem note eiusdem instrumenti apparet. Iterum in hanch publicam formam redigens, instante et requirente venerabili et religioso fratre Petro Boqués, monacho, sindico, yconomo et procuratori monasterii Beate Marie Populeti, Cisterciensis ordinis, diocesis Tarraconensis, per alium scribi fecit, et clausit die decima mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo qudragesimo quinto. Constat de raso et correcto in LIII^a linea ·sis· et de suprapositis in lineis LXXVII ·dos plams·, et LXXVIII ·tres· (Probata).

Probata

Notes de l'apèndix

- 1.- de Nuestra Señora, repetit.
- 2.- dos palms, interlineat.
- 3.- tres, interlineat.

Apèndix gràfic

El Santuari del Tallat, l'any 1901

El Santuari del Tallat, l'any 1982

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà

Façana occidental del santuari a començaments del segle XX

Façana occidental del santuari l'any 1982

Aplec de Treballs (Montblanc) 32 (2014): 65-111

La galeria de la casa del Tallat, a final del segle passat

La mateixa galeria, al castell de Santa Florentina, de Canet de Mar

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà

Fotografia del Tallat, amb les finestres gòtiques encara al seu lloc original
(COAC)

Aplec de Treballs (Montblanc) 32 (2014): 65-111

Troballa de la sepultura dels Llorac a l'església del Tallat (1985)

Obres de consolidació de l'església (1985)

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà

Santuari del Tallat en l'actualitat

El Tallat. L'església actualment

Làpida sepulcral amb l'escut dels Llorac, a l'església del Tallat (2014),
(Foto Josep M. Carreras)